

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ
FAKULTA

Katedra křesťanské sociální práce

Sociální a humanitární práce

Kateřina Pražáková

Tradice a svátky řecké komunity v Krnově

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Simona Cakirpaloglu, Ph.D.

Olomouc 2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně na základě uvedené použité literatury.

V Bruntále dne 12. 4. 2009

Děkuji Mgr. Simoně Cakirpaloglu, Ph.D. za trpělivost a cenné rady, které mi během konzultací věnovala. Děkuji také všem účastníkům výzkumu za jejich ochotu a čas.

Obsah

Úvod	6
Teoretická východiska	8
1. Vymezení pojmů	9
2. Stručný přehled Řecko – českých vztahů a imigrace Řeků do České republiky	13
<i>A. Řecko – české kontakty</i>	13
<i>B. Řečtí imigranti v ČR</i>	17
<i>C. Významné řecké osobnosti</i>	20
3. Realie Řecké republiky	22
<i>A. Geografická fakta</i>	22
<i>B. Historická fakta</i>	23
4. Řecké tradice a svátky	26
<i>A. Náboženské a státní svátky</i>	27
<i>B. Řecké národní kroje</i>	29
<i>C. Řecké národní tance</i>	31
<i>D. Řecká národní kuchyně</i>	31
<i>E. Výuka řeckého jazyka</i>	33
5. Organizace v České republice sdružující a podporující řeckou menšinu	35
6. Řecká obec Krnov – město	38
7. Výzkum na vzorku krnovské řecké komunity	39
<i>A. Problém a cíl výzkumu</i>	39
<i>B. Výzkumné otázky</i>	40
<i>C. Zkoumaný soubor a jeho charakteristika</i>	41

<i>D. Metoda sběru dat, jejich zpracování a analýza</i>	43
<i>E. Výsledky výzkumu</i>	45
<i>F. Zodpovězení výzkumných otázek</i>	50
<i>G. Diskuze</i>	55
<i>H. Shrnutí</i>	57
Závěr	59
Použitá literatura a jiné zdroje	61
Seznam příloh	65

Úvod

Řecko. Při tomto slově se nejspíše každému z nás objeví před očima Athény – centrum někdejší Attiky, mnohokrát zfilmované příběhy olympských bohů, velkolepé stavby pocházející z dob dávno minulých, moře, slunce, velmi chutná jídla a veselí, usměvaví lidé – Řekové.

Hnutím osudu se tito přátelští lidé řeckého národnosti, jejichž historický původ má jedny z nejhrubších kořenů na světě, objevili i na území dnešní České republiky. Občanská válka v Řecku (1946 – 1949) tehdy vyhnala asi 12 tisíc Řeků do Československa. Podle všeho přijali Češi (vzhledem k rozdělení Československa k 1. 1. 1993 se budu dále k tehdejšímu obyvatelstvu vyjadřovat v českém kontextu) tyto osoby bez větších problémů a někteří z nich se na našem území dokonce trvale usadili.

V tomto ohledu je možné si klást různé otázky jako např.: co způsobilo, že se lidé z tak vzdálené země, uvažujeme-li geograficky, tak snadno integrovali? Byla tato geografická poloha pouze nevýznamným faktem a Řekové k nám prostě mají blízko, je to snad společnou křesťanskou základnou či snad společným zážitkem komunistického režimu? Odpovědi na takovéto otázky ovšem tato práce nenabízí, alespoň to tedy není mým záměrem. Na druhou stranu se zde mohou objevit některá fakta, která na tyto dotazy zodpovědět pomohou. Právě přiblížením společenského života Řeků na českém území, zjištěním, jak na sebe obě kultury působí a jakým způsobem se řecká kulturní specifika mohou udržovat v českém prostředí, může být cenným zdrojem informací pro příští práci s menšinami, jejich situace bude vyžadovat naši podporu.

Tento úkol není možné v jedné práci zvládnout, ale z některých aspektů, jakými jsou společenské aktivity, dodržování vlastních tradic či přejímání zvyků nových, si můžeme inspiraci zcela jistě vzít.

Cílem této práce je představit krnovskou řeckou menšinu v oblasti jejího společenského života, jejích tradic, které se této skupině daří udržovat a jak tyto tradice předává mladší generaci Řeků. Dalším bodem je zjistit, které české svátky převzali Řekové. Zajímá mě také úroveň výuky novořečtiny v Krnově a jeho nejbližším okolí.

Než k tomuto přistoupím, stručně přiblížím „historii“ integrace („historií“ je zde myšlen samotný příchod Řeků a jejich postupné usazení se v České republice) této národnostní menšiny. Považuji za důležité osvětlit užívání různých pojmů *skupina*, *komunita*, *menšina* pro označení příslušníků Řecké národnosti, podle mého názoru

velmi poklidně a spokojeně žijící skupiny obyvatel, tyto pojmy jsou v práci považovány za ekvivalentní výrazy.

Přesto, že na první pohled se téma této práce nemusí zdát příbuzné se studijním oborem Sociální a humanitární práce, je třeba si uvědomit, že téma ač se zdá být velmi úzce vymezeno, zasahuje do mnohých oblastí lidského života a právě bližší poznání jedné z národnostních menšin pobývajících na našem území může případně sloužit jako zdroj inspirace pro další práci s jinými podobnými skupinami.

Ano, národnostních menšin v ČR je dvanáct. Proč zrovna Řecká menšina se objevuje v této práci?

Nejen proto, že pocházím sama z oblasti, kde existuje (dle mého také velmi dobře funguje) společenství zvané Řecká obec Krnov – město a s Řeky jsem se často setkávala, i když jen občasně. Dalším důvodem je fakt, že se mnoho prací takovéto tématice nevěnuje a také proto, mohu-li mluvit upřímně, Řecko je pro mě samotnou fascinující zemí, a jelikož jsem také studentkou oboru historie, má oblast zájmů o dávné starověké kultury se přirozeně očekává.

V této práci využívám především odbornou literaturu zabývající se různými oblastmi života Řeků, jde zejména o literaturu historickou, politologickou a z části také antropologickou. Čerpám ze své osobní zkušenosti a zážitku ze společně strávených chvil např. na řecké slavnosti.

Bohatým zdrojem informací byly také kvalitativní rozhovory uskutečněné s příslušníky řecké národnostní menšiny, přesněji tedy Řeky žijícími v malém městě blízko polských hranic – v Krnově.

Tato práce je rozdělena do 7 hlavních kapitol. Nejprve definuji důležité pojmy jako např. kultura či tradice. Dále pak informuji o důvodech příchodu řecké menšiny na naše území. Zaměřuji se také na jednotlivá období řeckých dějin, zejména tedy od 19. století do současnosti, kde se velmi stručně zabývám tehdejšími zásadními událostmi. Dále představuji Řecko z historického i geografického hlediska. Větší prostor dále věnuji prezentaci řeckých svátků, tradiční řecké kuchyni a tancům. Následuje přehled organizací podporující Řeckou menšinu v České republice a blíže představuji Řeckou obec Krnov - město. V další části této práce pak prezentuji výsledky kvalitativního výzkumu, který se uskutečnil s příslušníky řecké menšiny žijící v Krnově.

Teoretická východiska

1. Vymezení pojmů

V první kapitole této práce si nejdříve vysvětlíme některé důležité pojmy. Jedná se zejména o pojmy tradice, kultura nebo např. menšina apod.

Tradice pochází z latinského slova *trādere*, které můžeme překládat jako „předávat, podávat, doručovat, odevzdávat“.¹ Tento termín je možno vykládat dvěma způsoby. V prvním případě jde o jakékoli zprávy o historických faktech, speciálně určené pro uchování a předání znalostí o těchto faktech – kroniky, memoáry, vyprávění atd.

V druhém případě se jedná o řetězec ústního předávání informací o historické minulosti od nejstarších dob k mladším – různých v ságách, eposech, epických útvarech, písních atd.

Petráčková a Kraus uvádí „souhrn společenských, kulturních aj. ustálených zvyků, obyčejů, pravidel apod. zachovávaných pokoleními, názorů a myšlenek přenášených z generace na generaci; ustálený 2. přenášení zpráv nebo slovesných výtvorů ústně, vyprávěním z generace na generaci, ústní podání.“²

Tradice, kulturní, určitá složka kultury (určitá norma nebo několik norem, zvyk, typ, komplex typů atd.), která se stabilně a dlouhodobě udržuje, někdy i vyvíjí, avšak bez radikální transformace, a to během několika pokolení.

Výše uvedené nás logicky vede také k termínu tradicionalismus. Také se odvozuje od latinského *trādere* a chápeme jej jako záměrné a cílevědomé lpění na tradici, snaha o její pěstování a zachování, vyplývající z přesvědčení o významu tradic pro lidskou společnost. Anebo jako moderní umělecký směr navazující na tradici.³

Kultura z latiny *colere, cultus, pěstovat*⁴ je systém sdílených názorů, hodnot, praktik, jazyka, norem, rituálů a materiálních věcí, vytvořených a vytvářených lidstvem v celé jeho historii a jenž jsou vyjádřením toho, jak určitá skupina pojímá svět a život.⁵

Svátek můžeme chápat jako vyjádření úcty někomu či něčemu. Projevuje se nejčastěji jako státní svátek. Tímto výrazem často myslíme také jmeniny.

¹ tradice (z latiny: *trādere* - „předávat, podávat, doručovat, odevzdávat“): Malina, J. a kol.: *Slovník pro studenty antropologie II. N-Ž.* s. 1797; dostupné na <http://www.sci.muni.cz/anthrop/moduly/SPSAII.pdf>, citováno 20. 3. 2009

² Petráčková, V., Kraus, J. a kol.: *Akademický slovník cizích slov*, Praha: Academie, 1998, s. 770

³ tradice: Malina, J. a kol., s. 1797

⁴ kultura (z latiny: *colere, cultus*, „pěstovat“): Malina, J. a kol., s. 892

⁵ Hendl, J.: *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, s. 118

Komunita nebo také společenství či kolektiv vyznačující se těsnými vnitřními pouty, silnou soudržností (vědomí sounáležitosti, společný cíl), pocitem solidarity vůči vnějšímu světu, i když nevyklučuje vnitřní napětí.

Menšina skupina lidí, které spojuje společná pozitivní identita (program, kultura, jazyk, náboženství ap.) odlišná vůči většině. Obvykle se utváří na základě rasy, etnicity, náboženství a politického přesvědčení.

Menšiny, u nichž brání přeměně na většinu přirozený vývoj (národnostní menšiny), usilují o získání adekvátního podílu na politickém rozhodování.

Národnostní menšiny bývají předmětem mezinárodních sporů a konfliktů. Ochrana práv národnostních menšin je garantována Organizací spojených národů jako jeden z druhů lidských práv.

Menšina, etnická, společenství občanů žijících na území daného státu, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.⁶

V České republice jsou v současné době oficiálně deklarovány tyto národnostní menšiny: Bulhaři, Chorvati, Maďaři, Němci, Poláci, Romové, Rusíni, Rusové, Řekové, Slováci, Srbové, Ukrajinci.⁷

Podle Žaloudka je **národnostní menšinou** ta „část obyvatel státu, která se svou národností liší od převládající většiny. V důsledku přirozené migrace se národnostní menšiny vyskytují na území většiny států.“⁸ K právům národnostních menšin patří např. právo užívat vlastního jazyka, právo na informace, právo organizovat vlastní národní kulturu a právo na vzdělání ve vlastním jazyce.

Integrace (adaptace)

Osoby, které se natrvalo či jen přechodně usazují v cizí zemi, jsou nuceni se určitým způsobem v nové společnosti adaptovat. Taková adaptace má mnoho podob, je

⁶ menšina: Malina, J. a kol., s. 1043

⁷ <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/default.htm>, citováno 26. 2. 2009

⁸ Žaloudek K.: *Encyklopedie politiky*. Praha: LIBRI, 1996, s. 268

ovlivněna imigrační politikou země, migranty samotnými a také záleží na přístupu majoritní společnosti k těmto osobám.⁹ Jelikož i řecká menšina takovýmto procesem prošla, stručně shrneme, jak je integrace definována a jaké hlavní přístupy (modely) se nejčastěji v evropském měřítku užívají.

Pojem *integer* - **integrace** (podobně jako výše uvedené termíny) pochází z latiny a znamená *scelení, ucelení, sjednocení*¹⁰

Termínu integrace se užívá v mnoha oblastech společenského života, např. **sociální integrace**, což je stav nebo proces začleňování jednotlivců nebo skupin do stejného celku (kolektiv, společnost), který tak získává alespoň minimální soudržnost.

Dnes se tohoto spojení také stále častěji užívá v oblasti **integrace cizinců**. Jde o proces postupného začleňování imigrantů do struktur a vazeb společnosti domácího obyvatelstva. Jedná se o komplexní jev, který je přirozeným důsledkem migrace a který má své politické, právní, ekonomické, sociální, kulturní, psychologické a náboženské aspekty. Na rozdíl od asimilace je v rámci integrace prostor alespoň pro částečné zachování kulturních specifíků přistěhovalců; viz také multikulturalismus.¹¹

Problematikou cizinců na území ČR se začali odborníci zabývat již před rokem 1989, takováto práce však byla ojedinělá a samotné integrační problematiky se dotýkaly často okrajově.¹²

V souvislosti s integrací cizinců se v jednotlivých zemích setkáváme zejména s 3 následujícími typy modelů.

Prvním je **multikulturální** (pluralitní) model známý hlavně ze Švédska a Nizozemska. Vyznačuje se adaptací imigrantů s majoritní populací, jejich koexistence je méně problémová než v ostatních typech. Imigrační populace zůstává odlišená od většinové z hlediska svého jazyka, kultury, sociálních vztahů i spolkového života po několik generací. Imigrantům jsou dána stejná práva ve všech společenských sférách, aniž by se očekávalo, že se vzdají svých specifíků.

Druhým modelem je **diskriminační** (tzv. differential exclusion) model (Německo, Švýcarsko, Rakousko, některé jihoevropské země). Imigranti jsou začleněni do určité společenské sféry (např. na trh práce), ale není jim umožněno vstoupit do

⁹ Srov. Šišková, T.: *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha, Portál 2001, s. 23

¹⁰ Petráčková, V., Kraus, J. a kol., s. 338

¹¹ integrace (z latiny: integer, „celistvý, úplný, neporušený, nedotknutý“): Malina, J. a kol., s. 755

¹² Srov. Uherek, Z., Černík, J.: *Výzkumné zprávy a studie o integraci cizinců na území České republiky*. Zpracováno na základě zadání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR Praha, duben 2004, dostupné na <http://www.cizinci.cz/files/clanky/100/vyzkum.pdf>, citováno 22. 2. 2009

dalších oblastí – jako např. systém sociální péče, získání občanství, participace na politickém životě apod. Právní mechanismy i praxe působí ve směru odrazení a znemožnění přístupu, což ve svém důsledku cizince socioekonomicky znevýhodňuje. Filozofií tohoto modelu je dočasný a návratný pobyt cizince.

Třetím typem je **asimilační** model užívaný v zejména ve Francii. Stojí na jednostranném procesu rychlé a „jednoduché“ adaptace imigranta. Očekává se od něj, že za rychlé získání občanství, práv a povinností majoritní populace imigrant zaplatí ztrátou svého mateřského jazyka, svých specifických kulturních a sociálních rysů, což má vést k rychlé asimilaci v rámci majoritní společnosti.¹³

V realitě se ovšem žádný z modelů nevyskytuje samostatně. Jednotlivé země se přiklání k některému z nich, ovšem užívají i některých aspektů modelů ostatních.¹⁴

Dle Berry se na základě kombinace různých možností se v rámci akulturační strategie rozlišují čtyři základní typy soužití – integrace, asimilace, separace a marginalizace. Při jejich rozlišování odpovídáme na otázky zda: A) imigrant udržuje vztahy s ostatními etnickými skupinami, a zda B) zda si současně zachovává svou kulturní identitu. Z kombinací odpovědí na tyto otázky se nám dostávají tyto možnosti: integrace – A-ano, B-ano, asimilace - A-ano, B-ne, separace - A-ne, B-ano a marginalizace - A-ne, B-ne.¹⁵ Jak se více dozvíme v následujícím textu, Řekové sice na první otázku, zda udržují vztahy s ostatními etnickými skupinami, splňují kladně, ovšem v otázce druhé, je již jasná odpověď komplikovanější.

¹³ http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=320, citováno 2. 2. 2009

¹⁴ Srov. Šišková, T. (2001), s. 25

¹⁵ Srov. Šišková, T. (2001), s. 24

2. Stručný přehled Řecko – českých vztahů a imigrace Řeků do České republiky

V následující kapitole se stručně seznámíme s vývojem Řecko- českých vztahů a také osvětlíme důvody, které přivedly některé obyvatele Řecka na území dnešní České republiky.

A. Řecko – české kontakty

První kontakty ČR s řeckým obyvatelstvem sahají do dávných dob. Z počátku šlo především jen o vztahy zprostředkované a také pouze epizodické. Počátkem středověku přicházejí na naše území dva věrozvěsti ze Soluně¹⁶ (řecky Θεσσαλονίκη, přepisováno jako Thessaloniki) Konstantin (později Cyril) a Metoděj, díky nimž se na našem území od 9. století užívalo písmo zvané hlaholice a staroslověnský jazyk se stal oficiálním bohoslužebným jazykem.

1) Situace v 19. století

Řecké povstání probíhající v letech 1821 - 1830 vzbudilo v Evropě tzv. filhelénské hnutí a mělo také ohlas v našem tehdejší tisku.¹⁷ V Císařských královských vlasteneckých novinách a v Dopisovateli pro Čechy a Slovan z let 1821-22 se otevřeně sympatizovalo s řeckým povstáním a Turecko, které se řeckého území násilím zmocnilo, bylo za tento či odsuzováno.¹⁸

Od poloviny 19. století, v souvislosti s humanistickými proudy, se začínají pořádat vzdělávací cesty do Řecka. Od roku 1863 měli spisovatelé možnost využít cestovní stipendium a od roku 1892 byla tato možnost nabízena i profesorům. Řecko tehdy navštívily významné české osobnosti jako Vítězslav Hálek či Jan Neruda.

¹⁶ Srov. Hradečný, P. a kol.: *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, 1998, s. 641

¹⁷ Srov. Děcký, J. a kol., *Politické dějiny světa v datech*. Praha: Svoboda, 1980 s. 473

¹⁸ Srov. Hradečný, P. a kol., (1998), s. 651

Středoškolský profesor Jaroslav Štastný (1862 - 1932) se jako první začal zabývat otázkou novořecké filologie. V letech 1894 - 1895 pobýval v Řecku, prohloubil svou znalost novořečtiny a stal se „*prostředníkem mezi českým národem a potomky starých Helénů*“. Štastný pracoval na učebnici novořeckého jazyka, na slovníku a také na dějinách novořecké literatury, ovšem nic z tohoto nedokončil. Zřídil ale lektorát novořečtiny na Vysoké škole obchodní v Praze.

Na přelomu 19. a 20. století začínají vycházet první překlady řeckých děl v češtině. Mezi nimi najdeme autory jako Dimitios Vikelas, Georgios Drosinis nebo Andreas Karkavitsas.¹⁹

2) 1918 - 1945

Kontakty českého a řeckého prostředí se po vzniku Československé republiky v roce 1918 zintenzivnily. Již mírová konference, probíhající v letech 1920 – 1921²⁰, přinesla představitelům obou zemí shodu na zájmu o uchování versailleského systému, prodohodové orientaci a myšlenke kolektivní bezpečnosti.

Došlo k uzavření mnoha bilaterálních dohod např. Prozatímní obchodní dohoda (1932) nebo Pakt o přátelství, řízení smírčím, rozhodčím a soudním (1929), který je dodnes platný.²¹

Nejen na politické půdě byly kontakty mezi oběma zeměmi živé. Také na poli hospodářském tomu tak bylo. Z Řecka se dovážel tabák, víno, jižní ovoce, jehněčí kůže, železný pyrit anebo ruda. Do Řecka se naopak vyvážel cukr, skleněné a porcelánové zboží, textilní a strojírenské výrobky, vozidla a zbraně.

Významnou součástí těchto mezistátních styků byly i v tomto období vědecké a kulturní kontakty. Ve 30. letech vychází v Československu publikace *Současné Řecko (Stát a národ)* a v Athénách vychází první informativní příručka o Československu. K propagaci Řecka a vzájemných vztahů obou zemí se snažila přispět i Československo-řecká společnost, založená v Praze na přelomu 20. a 30. let.

Až nástup Metaxovy diktatury (1936 – 1941)²² přinesl citelné ochlazení v kontaktech ve všech zmíněných oblastech.²³ V době své diktatury rušil všechny

¹⁹ Srov. Hradečný, P. a kol., (1998), s. 653 - 654

²⁰ jednání Společnosti národů

²¹ Hradečný, P. a kol., (1998), s. 654 - 655

politické strany, kromě komunistické, a likvidoval všechny občanské svobody. Odpůrci režimu byli deportováni na malé pusté ostrovy.²⁴

3) 1945 - 1989

Zatímco v Řecku se prosazoval vliv západních mocností, Československo bylo vystaveno tlaku Sovětského Svazu. Až počátkem 60. let se vytvářejí podmínky pro oživení vzájemných styků. Omezující vliv měl ovšem již zmíněný Metaxův vojenský převrat v Řecku v roce 1967. Československo k němu zaujalo negativní postoj a projevilo svoji solidaritu s řeckými politickými silami, novým režimem pronásledovanými, zejména s řeckými komunisty.²⁵

V roce 1950 byl na Filozofické fakultě UK v Praze při katedře věd o antickém starověku ustanoven obor novořečtina. Měl připravovat vysokoškolské pedagogy pro výchovu řeckých dětí, které přišly do Československa v letech 1948-50. V roce 1954 vznikla první učebnici češtiny pro Řeky a později, v roce 1982, vyšel novořecko - český slovník.

K významným kulturním událostem tohoto období patří spolupráce řeckého spisovatele Nikose Kazantzakise s českým skladatelem Bohuslavem Martinů. Společně pracovali na libretu opery Řecké pašije v letech 1954 - 1957 ve francouzském Antibes.

I v poválečném období zůstává Řecko významným inspiračním zdrojem pro řadu výtvarných umělců např. Jana Zrzavého (Západ slunce na Suniu, Klášter Kessariani), Jana Baucha (Akropolis) nebo Adolfa Borna (Řecký přístav), ale také v oblasti hudební kompozice např. Iša Krejčí (Antigona), Bohuslav Martinů (Ariadna) či Josef Berger (Oresteia).

K obohacení dosavadního vědeckého poznání přispěla řada českých badatelů např. v historii Pavel Oliva a Jan Pečírka, v kulturních dějinách Radoslav Hošek a v klasické archeologii Jiří Frel a Jan Bouzek. Vůdčí vědeckou a překladatelskou osobností se stala Růžena Dostálová.

²² Filippi – Codaccioni, A. - M. a kol.: *Dějiny 20. století. Encyklopedie politického, ekonomického a kulturního dění*. Praha: Mladá Fronta 1994, s. 73

²³ Srov. Hradečný, P. a kol., (1998), s. 655 - 656

²⁴ Srov. Děcký, s. 729

²⁵ Srov. Hradečný, P. a kol., (1998), s. 657

V řeckém prostředí se o šíření česko - řecké kulturní vzájemnosti výrazně zasloužil Karel Čížek (Karolos Tsizek). Tento český malíř, grafik a překladatel žil od r. 1929 v Soluni. V několika řeckých literárních časopisech uveřejnil např. básně Vladimíra Holana, Fráni Šrámka, Jaroslava Seiferta, Petra Bezruče, Jana Skácela apod.

Propagací a popularizací komunistického Československa se aktivně zabývala Řecko - československá společnost, založená v Athénách v roce 1976.

4) 1989 - současnost

Pád komunismu v Československu a rozpad východního bloku otevřel prostor k tomu, aby se vzájemné vztahy mezi Československem a Řeckem mohly rozvíjet a obohacovat. Dochází k prudkému rozvoji osobních kontaktů a to zejména díky turistickým a rekreačním pobytům českých občanů v Řecku. K pozitivnímu vývoji napomohla ujednání o vzájemném zrušení vízové povinnosti (nóty z 5. a 13. března 1991).

Přesto byla úroveň těchto styků daleko nižší než u ostatních postkomunistických zemí a Řeckem. Politické kontakty byly spíše sporadické a nedocházelo ani k přílišnému rozvoji na poli mezinárodních smluv. Důvodů bylo několik např. to, že se ČSR soustředila hlavně na politickou a ekonomickou transformaci a Řecko zase na vnitropolitickou krizi.²⁶

Díky finanční pomoci řecké nadace *Kosta ke Elenis Urani* existuje na FF Masarykovy univerzity v Brně již od akademického roku 1993-94 obor novořečtina.

K významným průkopníkům česko - řeckého kulturního sblížení patří také duchovenstvo pravoslavné církve. Na podporu česko - řeckých kulturních aktivit byla v roce 1998 založena Česká společnost novořeckých studií. V Řecku naopak působí Společnost přátel s lidem České republiky a Slovenska a Klub přátel České republiky.

²⁶ Hradečný, P. a kol., (1998), s. 663 - 664

B. Řečtí imigranti v ČR

Řekové patří v České republice k novodobým národnostním menšinám.²⁷ První příslušníci této menšiny přišli po druhé světové válce v letech 1946 – 1949, kdy v Řecku probíhala občanská válka. Demokratická řecká armáda, vedená generálem Vafiadisem, v partyzánské válce tehdy ovládla sever Řecka.²⁸ V důsledku toho bylo v první vlně v roce 1948 evakuováno do zemí východního bloku (tedy do Československa, Polska, Rumunska a SSSR) přes 3000 dětí; celkový počet takto přesunutých dětí se odhaduje až na 28 000. Děti byly umísťovány do dětských domovů např. na severní Moravě v Krnově, Klokočově, Velkých Heralticích, Jindřichově na Moravě, Karlově apod.²⁹

Na přelomu let 1948 - 1950 je pak následovali dospělí. Jednalo se především o partyzány Demokratické armády Řecka (DSE), jejich rodinné příslušníky, přívržence a zajaté příslušníky královské armády.³⁰ ČSR tak poskytla politický azyl asi 9 000 emigrantů.³¹ Nejprve byli tito lidé umísťováni do sběrných táborů na jižní Moravě a poté byli usídleni v příhraničních okresech severní Moravy (především Krnovsko, Bruntálsko, Osoblažsko), která byla v důsledku odsunu německy mluvících osob v letech 1945 - 1947 téměř neosídlená. Téměř 6 milionů lidí (např. ze Sudet či Maďarska) bylo po válce nuceně přesídleno do Německa.³² Většinou byli Řekové umísťováni do různých ubytoven, kde spalo i několik desítek osob. Postupně byly Řekům přidělovány byty, ve kterých ovšem žilo i několik rodin společně. Očekávalo se, že se řečtí emigranti brzy vrátí do své vlasti, proto také měly československé orgány zájem o udržení maximální soudržnosti uvnitř skupiny (např. vlastní samospráva). Později se Řekové rozptýlili do průmyslových oblastí jako např. Ostrava, Havířov nebo Brno.³³ Významnější menšina vznikla v té době pouze v Krnově.

Pro děti emigrantů byly vytvořeny školy, na sklonku 50. let už byly tyto děti zařazovány do běžných škol a řečtinu navštěvovaly pouze jako kurz.³⁴

²⁷ Srov. Šišková, T.: *Výchova k toleranci a proti rasismu*, Praha: Portál, 2008, s. 115

²⁸ Srov. Pečenka, M., Luňák, P. a kol.: *Encyklopedie moderní historie*. Praha LIBRI 1995, s. 404

²⁹ Srov. Cironis, P.: *Akce „Řecké děti 1948“*. Rokycany: Státní okresní archiv, 2001

³⁰ Srov. <http://www.dialogos-kpr.cz/pdf/greci.pdf>, citováno 22. 2. 2009

³¹ Srov. Hradečný, P. a kol.: *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, 1998, s. 658

³² Srov. Rieber., A., J.: *Forced migration in Central Europe, 1939 – 1950*. London 2000, s. 97

³³ Šišková, T. (2008), s. 116

³⁴ Srov. Gawrecki, D. a kol: *Dějiny Českého Slezska 1740 – 2000 II*. Opava, 2003, s. 510 - 511

Celkový počet řeckých emigrantů se odhaduje až na 80 tisíc obyvatel. Počet se měnil vlivem mezistátních operací za účelem slučování rodin, repatriací zpět do Řecka (1954), příchodem řeckých emigrantů z Maďarska v roce 1956 a odchodem „slovenských“ Makedonců do Jugoslávie.³⁵

Jednalo se tedy o emigraci nedobrovolnou, politicky a vojensky vynucenou. Na počátku 50. let byl pobyt těchto osob považován pouze za dočasný a byl vydán zákaz stěhování. Řekové také doufali v brzký návrat a ponechávali si svá řecká občanství. Až po nástupu diktatury v Řecku v r. 1967 začali postupně přijímat občanství československé.

Celou skupinu „charakterizovalo silné národní vědomí, jednotná organizační struktura a vnitřní řád, který zajišťovala Komunistická strana Řecka (KSŘ).“³⁶ Způsob života těchto lidí představoval zvláštní symbiózu jejich tradiční lidové kultury a politického života řízeného komunistickou stranou.

Etnické složení imigrační skupiny bylo různé. Byli to Řekové, Makedonci, Albánci a Arvanité, Aromuni, Turci a Sefardští Židé.³⁷

V druhé polovině 50. let (po zrušení zákazu stěhování) se Řekové začali „rozptylovat“ po Československu. Odcházeli zejména do Prahy, Liberce, Jablonce, Brna, Hradce Králové apod. V těchto místech žijí Řekové dodnes. Z počátku byly ženy zaměstnávány v textilních továrnách a muži získávali své pracovní pozice v hutnickém a strojírenském průmyslu či zemědělství.

„S nárůstem vysokoškoláků mezi příslušníky řecké menšiny se také změnila struktura zaměstnání. Řekové se přesouvali do vedoucích pozic a po roce 1989 začali také podnikat (hlavně oblast turismu).“³⁸

Na přelomu 70. a 80. let 20. stol. začala vlna reemigrace. Byla ovšem spojena s problémy, zejména ze strany řeckých úřadů. Povolení k návratu bylo totiž omezeno jen na etnické Řeky a v případě jiných národností bylo toto umožněno pouze s podmínkou, že tyto přijmou řeckou národnost. Část imigrantů makedonské a albánské národnosti proto směřovala do bývalé Jugoslávie, někteří Makedonci zpočátku i do Bulharska. Někteří si proto – když ve své mateřské zemi nenašli společenské ani profesní uplatnění – zvolili opětovné, trvalé přesídlení do ČR.³⁹

³⁵ Srov. <http://www.dialogos-kpr.cz/pdf/greci.pdf>, citováno 20. 2. 2009

³⁶ Šišková, T. (2008), s. 116

³⁷ Srov. <http://www.dialogos-kpr.cz/pdf/greci.pdf>, citováno 20. 2. 2009

³⁸ <http://www.mezikulturnidialog.cz/recka-kulturni-identita.html>, 20. 2. 2009

³⁹ Srov. Šišková, T., (2008), s. 116

Zejména starší Řekové se snažili vrátit do staré vlasti, ve větší míře se jim to ale podařilo až v osmdesátých letech.

Podle sčítání lidu, domů a bytů 2001 žilo v ČR 3 219 osob hlásících se k řecké národnosti. Podle odhadů samotné menšiny však šlo o dvojnásobek.⁴⁰

⁴⁰ <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=16156>, citováno 2. 2. 2009

C. Významné řecké osobnosti

Mezi mnohými významnými osobnostmi, které oslnily svět, ať už byla jejich oblast zájmu jakákoli, pocházeli velmi často právě z oblasti dnešního Řecka. Mohli bychom zde velmi dlouze hovořit o antických filosofech, historících, spisovatelích a jiných slavných osobnostech starověkého Řecka, ovšem k takovému zamyšlení není v této práci prostor. Přece jen ale uvedu alespoň některé osobnosti doby nám bližší, doby 20. a 21. století.

Nikos Kazantzakis, novořecký romanopisec, básník a esejista, se narodil 18. 2. 1883 na Krétě. V SSSR napsal scénář k filmu o Leninovi, navštívil Švýcarsko, Čínu anebo Španělsko. Pobýval také v ČSR na Božím daru (v letech 1930 – 1931). Po válce byl na krátký čas ministrem bez portfeuille a v r. 1948 se stal poradce UNESCO pro vydávání překladů z klasické řecké literatury.

V mládí byl sice velmi silně ovlivněn dílem F. Nitcheho, ale při svém pobytu v Německu v letech 1922 – 1923 se od nacionalismu odvrátil ke komunismu a později k nihilismu a metafyzice. V roce 1956 byl vyznamenán cenou Světového míru.

Umírá náhle 26. 10. 1957 ve Freiburgu v NSR. K nejvýznamnějším dílům tohoto autora patří např. tragédie *Buddha a Odysseus* (1922), kniha reportáží *Co jsem viděl v Rusku* (1928), román *T. - R.* (1934) nebo *Odyseia* (1938).

Martha a Tena Elefteriadu přicházejí do ČSR spolu se svými rodiči v roce 1950. Od roku 1968 zpívají v bigbeatové kapele v Brně, později také celorepublikově. Od té doby vydaly celou řadu desek, vystupovaly a stále vystupují také na divadle.

Natočily v Řecku hudební film, mnohé videoklipy a také dvě desky čerpající z tvorby řeckých skladatelů. V roce 1992 založily společně s Georgií Zervasovou nadaci *Filhelenia*. Tato nadace se zaměřuje na podporu a šíření řecké kultury. Od roku 1997 vystupují pravidelně na Řeckých večerech v klubu na Novotného lávce v Praze. Martha se r. 2004 stala členkou správní rady *Nadace Život Umělce*. Obě sestry Elefteriadu vedou od r. 2005 kurzy řeckého tance. Posledním společným počinem obou sester je autobiografie s názvem *Martha a Tena dvojhlasně!*⁴¹

⁴¹ <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=16156>, citováno 20. 2. 2009

George Agathonikiadis je režisérem filmu *Podzimní návrat* zaznamenávající „putování člověka, který ztratil svou vlast.“⁴²

Můžeme také jmenovat filologa a překladatele Lefterise Bubarise, skladatele a zpěváka Statische Pruselise, sochaře Nikose Armutidise a mnohé další.⁴³

⁴² Deník severní Morava a Slezsko – týdeník bruntálský region, roč. 17, č. 27, 1. 7. 2007, kultura, s. 4

⁴³ Srov. Hradečný, P. a kol., (1998), s. 666

3. Realie Řecké republiky

V následujících řádcích představím Řecko v geografických a historických souvislostech. Nelze zde podrobně popisovat vývoj jednotlivých kultur, charakterizovat daná období apod. V první řadě není cílem této práce podat precizní přehled historických událostí, dnešní území Řecké republiky za tisíce let prošlo. Navíc je známo mnoho odborných, obsáhlých titulů, které se danou tematikou velmi podrobně zabývají.

Uvádím zde jen některá, dle mého názoru důležitá, zásadní data a události.

A. Geografická fakta

Řecko (Řecká či Helénská republika, řecky **Ελλάδα** [Elleda] nebo **Ελλάς** [Elas]) je stát ležící v jihovýchodní Evropě. Skládá se z pevninské části na Peloponésém poloostrově a z ostrovů v Egejském, Středomořím a Iónském moři. Sousedí s Albánií, bývalou Jugoslávskou republikou Makedonií, Bulharskem a Tureckem.

Pevninské Řecko je velmi členitou oblastí. Ve vnitrozemí nacházíme masivní horské útvary, rokle a skály. Zatímco za úzkým pásem pobřeží se útesy zvedají jen na některých místech.⁴⁴

Oblasti středního a západního Řecka (území mezi Attikou a Makedonií) vévodí Thessalská nížina a mnohé památky na jejím okraji. V této části země se můžeme kochat např. pohledem na pohoří Pindos, slavné kláštery Meteora nebo Apollónonovu věštitrnu v Delfách.⁴⁵

Řecko se dělí na 13 oblastí. Jsou to Thrákie, Makedonie, Epiros, Thesálie, Střední Řecko, Evia a Sporady, Attika, Peloponés, Iónské ostrovy a ostrovy Egejského moře, Kréta, Kyklady a Rhodos.⁴⁶

Hlavním městem Řecké republiky jsou Athény. Úředním jazykem je řečtina. Celkový počet obyvatel je cca 11 milionů. Většina obyvatelstva (98%) se hlásí

⁴⁴ Srov. Dubin, M.: *Řecko. Athény a pevnina. Společník cestovatele*. Praha: IKAR 1999, s. 22 - 23

⁴⁵ Tamtéž, s. 204- 205

⁴⁶ Viz mapa příloha č. 1

k pravoslavné církvi, část je muslimského vyznání (1,3%). Řecko je od roku 1952 členskou zemí NATO a od roku 1981 je členem EU.⁴⁷

B. Historická fakta

V neolitu (7000 – 3000 př. n. l.) se lidé postupně začínají usazovat a ze sběračů a lovců se stávají zemědělci. Nejstarší neolitickou osadou na řeckém území je Seklo v Thesálii.⁴⁸

Obyvatelstvo z tohoto období je neznámého původu, v řecké mytologii můžeme ovšem najít pojmenování jako Kárové či Lelegové. Postupně přicházejí a usazují se Achájové, Iónové anebo Dórové.⁴⁹

Mezi nejstarší civilizace, které se na řeckém území objevily, řadíme **Minojskou** (ostrov Kréta 2700 – 1450 př. n. l.) a **Mykénskou** (pevninské Řecko 1600 – 1000 př. n. l.) civilizaci. Již v tomto dávném období dochází k rozsáhlým obchodním stykům mezi evropskými, asijskými a také africkými zeměmi, jejichž dokladem je nález tzv. **jantarové stezky**. Z archeologických nálezů je také zřejmé, že obchodní stezka procházela také územím naší republiky. Dokladem jsou nálezy mnohých předmětů z doby bronzové se zdobnými prvky Mykénské kultury.⁵⁰

Okolo roku 800 př. n. l. začínají vznikat první městské státy tzv. **polis**, předchůdce moderních měst, států. Do doby 8. století spadá také pomyslný počátek řeckých dějin – archaická doba. V roce 776 př. n. l. se totiž údajně konaly první olympijské hry.⁵¹

V průběhu dějin se snažily na řecké území proniknout i jiné civilizace. Mezi nejvýznamnější řadíme Peršany, Filipa II. a Alexandra Makedonského, až se nakonec Řecko dostane pod nadvládu Říma a v r. 146 př. n. l. se stane součástí **Římského impéria**.

47

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/recko/politika/zahranicne_politicka_orientace.html, citováno 5. 2. 2009

⁴⁸ Srov. Dostálová, R., Oliva, P., Vavřínek, V.: *Řecko. Stručná historie států*. Praha: LIBRI, 2003, s. 7

⁴⁹ Srov. Děcký, J. a kol., (1980), s. 31

⁵⁰ Srov. Podborský, V.: *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno, 2006, s. 117, 128

⁵¹ Srov. Geldard, R., G.: *Esoterické Řecko. Průvodce po posvátných místech*. Praha: Eminent 2004, s. 29

Řecká kultura přesto dominovala celému Středomoří. Impérium se později rozdělilo na Východořímskou (později Byzanc) a Západořímskou říši. Východní část říše zahrnovala samotné Řecko.

Od 4. do 15. století odrazila Byzantská říše mnoho útoků ze severu, západu i východu až se nakonec r. 1453 padla pod nadvládu **Osmanské říše**. Roku 1821 Řekové proti této nadvládě povstali a započali tzv. řeckou osvobozeneckou válku trvající až do roku 1830.

Dohodou mezi Velkou Británií, Francií a carským Ruskem na konferenci v Londýně v roce 1832 vzniklo **Řecké království** (řecky Βασιλείον της Ελλάδος do češtiny transliterováno jako Vasilion tys Ellados), nezávislé na Osmanské říši. V r. 1935 byla znovu nastolena monarchie, králem se stal Jiří II., avšak prakticky byl u moci Metaxas, kterého zlomil až Hitler. Následně pak bylo Řecko okupováno (do 1944) a po osvobození nastal mocenský boj mezi Národně osvobozeneckou frontou (EAM) a Lidovou osvobozeneckou armádou (ELAS). ELAS se v prosinci 1944 za podpory Tita chopila moci, následně byla ale poražena britskými jednotkami.

V březnu 1946 se komunisté pokusili o vojenský převrat, byli vyhnáni do horských úkrytů a nakonec poraženi. Rozlehlé územní části byly po válce zničeny. Za podpory Mashalova plánu se Řecku ale podařilo částečně překovat těžké období, nastartovat hospodářskou obnovu, přesto ale zůstalo chudou zemí s nestabilní politickou situací a nedostatkem zdrojů.⁵² V r. 1950 v parlamentních volbách zvítězila demokracie, ovšem liberálové nebyli příliš jednotní ve svých názorech a tak ani koaliční vlády nebyly příliš stabilní a často se střídaly. V dubnu 1967 ovšem došlo v puči a země se tak dostala pod vládu vojenské diktatury (junty) se zdůvodněními, jakými byly vlastenectví, ozdravení společnosti a záchrana Řecka před komunismem. Byla zakazována literatura (učebnice ruštiny, bulharsko-řecký slovník apod.), hudba i některé filmy, ale na druhou stranu měli ale náklonnost veřejnosti získat např. zvýšené důchody a platy, ovšem tyto snahy nebyly úspěšné.

V listopadu 1973 vyzvali radikální studenti obyvatelstvo k protestním akcím. Několik desítek demonstrantů za tento čin následně zaplatilo životem při „odvetném“ zásahu tanků. Nakonec došlo uvnitř samotné junty k převratu a nejextrémnější křídlo svrhlo prezidenta Papadopulose a do čela se postavil Ioannidis. Země se dostala do daleko horší situace a junta definitivně padla až po několika měsících, v červenci

⁵² Srov. Weithmann, W., M.: *Balkán - 2000 let mezi východem a západem*. Praha: Vyšehrad 1996, s. 310 - 311

1974.⁵³ V červnu 1975 se stává prezidentem Konstantin Tsatsos, toho vystřídal v r. 1980 K. Karamanlis, poté v r. 1995 nastupuje na prezidentský post K. Stefanopulos.⁵⁴

⁵³ Srov. Hradečný, P. a kol., (1998), s. 507 - 519

⁵⁴ Srov. tamtéž, s. 684 - 688

4. Řecké tradice a svátky

Řecké tradice a zvyky jsou často náboženského charakteru, některé mají kořeny v době byzantské a dokonce i starověké. Pro každou oblast, vesnici či ostrovy jsou charakteristické a na většině míst se dodržují do dnes. Slaví se v rodinném kruhu, ale velmi často se oslava stává záležitostí celé vesnice.⁵⁵

K důležitým událostem se v Řecku řadí **jmeniny**. Většina řeckých křesťanských jmen je křesťanského původu. Každý, kdo vlastní jméno svatého, slaví svůj svátek ve stejný den jako kostel, který nese jméno tohoto svatého. Křesťanská jména se obvykle tradují z děda na vnuka. Svátky jsou obvykle považovány a slaveny více než narozeniny.

Kněz požehná **zásnubní** prsteny a umístí je na levý prsteníček muže i ženy. Hosté přejí všechno nejlepší k budoucímu manželství a šťastné, společně strávené chvíle snoubencům. Tato tradice je stále dodržována především na řeckém venkově a ostrovech. Moderní doba ovšem přináší některé změny v mnohých oblastech našeho života a tak se stává, že se tato tradice pomalu vytrácí z velkých měst, jakými jsou Atény a Soluň.

Při tradiční Řecké **svatbě** získává nevěsta věno vyrobené jí samotnou, svou matkou, babičkami a tetami, které se skládá z povlečení, ručníků a nejrůznějších háčkovaných deček. Otec nevěsty daruje novomanželům nábytek do domu. Tento zvyk se však ve velkých městech postupně přestal dodržovat a zůstává především tradicí venkova.

Svědek a svědkyně zvaní *kumbaros* a *kumbara* předají snoubencům požehnané prsteny a třikrát zkříží věnce nad jejich hlavami a poté je na jejich hlavu položí. Při odchodu z kostela jsou oba posypáni rýží a bonbóny v cukrové polevě (*kufeta*). Po obřadu přejí všichni pozvaní novomanželů *na zisete* (dlouhý společný život) a poté odchází všichni společně na svatební hostinu. Po oslavě často manželé odjíždí na líbánky.

Den **křtin** je jedním z nejvýznamnějších dní pro řecké pravoslavné věřící. Obvykle se konají rok po narození dítěte. Dítě je zabaleno do bílé osušky, farář požehná vodu a přidá do ní olivový olej, přinesený kmotrem, začne obřad. Dítě je třikrát

⁵⁵ Srov. *Sborník Lycea Řekyň v České republice*, Brno 2002, s. 7

ponořeno do požehnané vody a přitom je opakováno jeho vybrané jméno. Po obřadu je dítě oděno do bílého oblečení a farář mu na krk pověsí zlatý řetízek s křížkem a podstoupí první svaté přijímání. Kmotr přeje rodičům *na sas zısi* (dlouhý život vašemu dítěti). Následuje oslava v domě rodičů nebo restauraci.⁵⁶

A. Náboženské a státní svátky

Dalo by se říci, že Řekové žijí oslavami – mluví o nich, dlouze se na ně připravují a poté na ně rádi vzpomínají. Svátků je opravdu mnoho, jak bylo řečeno, jedná se většinou o svátky náboženského charakteru. V jejich výčtu se zaměřím jen na některé z nich a blíže se seznámíme zejména s takovými svátky, které byly respondenty výzkumu jmenovány a které se také dále, mnohdy s obměnami, stále udržují i v našem prostředí.

První skupinou jsou svátky **státní**. Mezi ně patří den řecké nezávislosti - **25. března** - který připomíná zahájení boje za osvobození země od turecké nadvlády v roce 1821. Je to nejen svátek státní, ale zároveň také svátek náboženský. Na 25. března spadá také *Zvěstování Boží rodičky* a národním svátkem se stal proto, že právě v tento den roku 1821 bylo zahájeno řecké povstání proti osmanské nadvládě, věřilo se totiž, že Svatá Panna Marie pomůže Řekům v boji za svobodu a že bude ochraňovat řecký lid. V každé řecké škole se tento svátek slaví. Děti nosí tradiční kroje, tancují tradiční lidové tance a přednášejí básně.⁵⁷

Dalším svátkem je tzv. den *OXI* ([ochi] tzn. „*ne*“), připomíná událost

r. 1940, kdy se Metaxas odmítl vzdát Itálii atakující Řecko. Tento státní svátek připadá na **28. října**. V ulicích a na domech visí řecká vlajka a školy pořádají průvody svých žáků, kteří jsou oblečeni do modro-bílých uniforem.

Náboženské svátky se dále dělí na tzv. pevné a pohyblivé svátky. K pevným svátkům patří **Nový rok** a den **sv. Vasila**, kdy se lidé dávají větvíčku bazalky jako symbol pohostinnosti. **6. ledna** tzv. *theofania* je dnem svěcení vod. V tento den byl pokřtěn Kristus. Kněz vhadzuje do nádrže, řeky či moře kříž a komu se jej podaří vylovit jako první, pak obchází domy, aby je posvětil. Tento svátek připomíná starověké

⁵⁶ Srov. <http://www.arovcr.cz/tradice.htm>, citováno 15. 3. 2009

⁵⁷ Srov. http://www.recka-obec-spk.wz.cz/25_mart.html, 20. 2. 2009

Athéňany, kteří přinášeli do přístavu Falerón sochu bohyně Athény a omyli ji mořskou vodou.

V květnu (21. května) probíhá oslava **Konstantina a Heleny**. Dříve se při těchto oslavách obětovali býčci a berani a jejich maso se dělilo mezi všechny zúčastněné. V některých oblastech se tancuje na rozžhavených uhlících. Je možné, že tento zvyk má své kořeny také ve starověku. Ke svátkům s pevným datem patří také samozřejmě Vánoce, ale o těch se více zmíním později.

K pohyblivým svátkům řadíme pravoslavné **Velikonoce** (v řečtině nazývané *Christos Anesti*). V Řecku je svátkem *Velký pátek* a *Velikonoční pondělí*. Samotným Velikonocím předchází tzv. *Kathara Devtera* (tj. *Čisté pondělí*), jde o zahájení předvelikonočního půstu asi 40 dní před Velikonocemi a 40 dní po Velikonocích, následuje svátek *Ducha svatého*.

V roce **2008** připadly tyto svátky na **10. března** (Čisté pondělí), **25. dubna** (Velký pátek), **28. dubna** (Velikonoční pondělí) a nakonec **16. června** (Ducha svatého).

V roce **2009** připadají tyto svátky na **2. března** (Čisté pondělí), **17. dubna** (Velký pátek), **20. dubna** (Velikonoční pondělí) a **8. června** (Ducha svatého).⁵⁸

Oslava **Velikonoc** znamená pro Řeky více než oslava Vánoc. Ženy barví vajíčka na červeno jako symbol Kristovy krve, kmotry a kmotři kupují svým kmotřencům dárky, ulice, domy a byty jsou malovány na bílo. V průběhu Velkého pátku, dni smutku a truchlení, je rakev s Kristem společně s jeho ikonou ozdobena tisíci květinami, vynesena z kostela a nesena vesnicí nebo sousedstvím ve velkých městech na hřbitov, kde následuje procesí. Lidé na hřbitově zapálí svíčky za zemřelé a opět se vrací zpět do kostela, aby políbili ikonu Krista.

Na Velkou sobotu se všichni oblékají do nového svátečního oděvu a odcházejí do kostela na obřad. Těsně před půlnocí zhasne farář v kostele světla, jako symbol tmy a ticha v hrobě a zapálí svíci svatým plamenem a zpívá *Christos Anesti* (Kristus byl vzkříšen). Lidé si zapalují své svíčky a plamínek si poté předávají lidé mezi sebou navzájem. Poté vycházejí z kostela do ulic a přejí si navzájem *Christos Anesti* a odpovídají *Alithos Anesti* (skutečně byl vzkříšen) a o půlnoci také vypuknou ohňostroje a zvoní kostelní zvon. Rodiny poté společně zasedají ke stolu a podává se *majiritsa* (polévka z jehněčích vnitřností a jarních zelených bylin) a *tsoureki* (velikonoční vánočka a cukroví).

⁵⁸ <http://www.czechembassy.org/wwwo/default.asp?id=35466&ido=10489&idj=1&amb=12&ParentIDO>, citováno 5. 2. 2009

Předvánoční doba je spojena s lehkým půstem. V tuto dobu se nejí maso, vejce a mléčné výrobky. Peče se zvláštní druh chleba *christopsomo*, který se pokládá do středu stolu spolu s medem, ořechy a sušeným ovocem. Přípravy na oslavy začínají již v předvánoční době. Doma a v cukrárnách se pečou sladkosti *kourabiedes*, které připomínají české vanilkové rohlíčky. O **Vánocích** se požívají zákusky jménem *katani* a *baklava*, peče se jehněčí maso nebo krocan a brambory. Děti obcházejí sousedy a zpívají *kalanda* (koledy), za které dostávají pár drobných. Doba Vánoc je navíc považována za příznivou pro věštění budoucnosti.

Karneval nebo také **masopust** se v Řecku nazývá slovem *apokries*. Tento zvyk pochází z pohanských dob oslav boha vína a hodování Dionýsa. Karnevalová doba čítá 3 týdny, začíná se nedělním masopustem a končí půstem *Kathari Deftera* (Čisté pondělí), čili jej také můžeme řadit k pohyblivým svátkům, protože se řídí příchodem Velikonoc. Lidé vycházejí do ulic oděni do kostýmů, protože *masopust bez masek, je jako chleba bez mouky*, a do vzduchu se vyhazují barevné konfety. Opéká se maso, nejlépe pod širým nebem (druhý týden se nazývá masový) a třetí týden (sýrový) se požívají pokrmy hlavně ze sýra a mléka.⁵⁹ Nejznámější karnevalový průvod se koná ve městě Patra.⁶⁰

B. Řecké národní kroje

Počátky vzorů řeckého starobylého kroje bychom mohli vystopovat v římském oděvu. Vývoj postupující z Byzance, měl za následek vznik kroje poměrně málo podobného starověkému řeckému oděvu. O vývoji oděvů z byzantského a post-byzantského období je známo velice málo. Po osvobození země od turecké nadvlády se objevují vlivy západní Evropy. Jak je již uvedeno v kapitole Faktografie, dělí se Řecko na 10 provincií. Každá takováto provincie má svůj osobitý ráz – odlišné kroje, odlišné písně i poněkud jiný způsob stravování. Z tohoto důvodu je velmi obtížné, ne-li nemožné, uvést jeden konkrétní příklad typického řeckého kroje.

V zásadě se rozlišují tři druhy krojů. Hlavní kroj pro **každodenní** nošení, **sváteční** a **svatební** kroj. Věk osoby, která kroj nosila, stejně tak jako rodinné a sociální

⁵⁹ Srov. *Sborník Lycea Řekyň v České republice*, Brno 2002, s. 7 - 16

⁶⁰ <http://www.czechembassy.org/wwwo/default.asp?id=35466&ido=10489&idj=1&amb=12&ParentIDO>, citováno 5. 2. 2009

postavení, rozhodovaly o způsobu, jakým byl kroj vyroben, okrášlen a doplněn šperky. Tvary oděvů byly ve středomořských oblastech, během raných křesťanských let, založeny na Dalmatice. Je to část oděvu vyrobená z několika kusů látky. Přetrvala v řeckém kroji jako *pukamiso*.

V kruhu **Lycea** Řekyň v ČR (o samotném seskupení se dozvídáme více v kapitole Organizace v ČR) můžeme najít **mužský** kroj. Nadýchaná bílá sukně *Fustanela* je hlavním prvkem tohoto kroje. Je potřeba celé role látky, protože se skládá ze 400 trojúhelníkových dílů, takzvaných *loxes* nebo *lantzulia*, které symbolizují 400 letou nadvládu Turků nad Řeky. *Fustanela* byla především nošena partyzány řecké vzpoury (*Armatolové a Kleftes*) proti Turkům. Kroj obsahuje košili s velkými rukávy, vestu, vlněné punčochy a na nohou se nosí botky s bambulí tzv. *tsaruchia*.

Tento oděv byl původně vojenským oblečením řeckých vojevůdců. Ještě mnoho let po osvobození Řecka od turecké nadvlády byla *fustanela* oficiálním řeckým krojem a na svém dvoře ji zavedl i první řecký král, Otta Bavorský. Tento kroj se nosí v oblasti Peloponésu, středního Řecka a Thessálie.

Základním prvkem u většiny **ženských** krojů je *pukamiso* - košile. Bývá rozmanité délky a většinou bílé barvy. Košile je obvykle s rukávy.

Ve většině ženských krojů, jsou středním kusem oděvu *šaty* s přestřižením nebo bez sestřižení v pase, s krátkým rukávem nebo bez rukávů, a rozmanité délky podle kroje, ke kterému patří. Oděv je obvykle pojmenovaný po materiálu, ze kterého je vyrobený nebo se obecně jmenuje *fustani* (odvozeno od bavlněného materiálu, který se vyráběl ve městě Fustat v Egyptě).

Další střední kus oděvu je *fusta* – sukně. Střední kus oděvu může být i krátká vestička s krátkým rukávem, často nazývaná *tzakos* nebo *zipuni*, a druh fraku známého jako *kaftani*, *anteri*, *kavadi*, který je kratší než košile.

Svrchník je zhotovený z bílé, modré, černé, nebo velmi zřídka zelené bavlněné látky, má rukávy a je známý jako *sayias*.

Kolem pasu se nosí opasek, šerpa nebo obojí současně. Charakteristický rys kroje je *podia* - zástěra. Zástěra kryje nejdůležitější oblast ženského těla. V dřívějších dobách zástěra měla pouze rituální účel a mnoho oblastních krojů tento doplněk neobsahovalo.

Ženy nosí, hlavně doma, boty *terlikia*, které jsou buď pletené či zhotovené z plsti. *Sayiaki* (kožené pantofle nebo dřeváky) jsou nošené přes *terlikia* pro chůzi mimo dům.

Ženské kroje jsou doprovázené hojností stříbra a dalších ozdob, které ve spletitých kombinacích zdobí tělo a hlavu nositelky.

Po roce 1835 byly ženské městské kroje změněny podle vzoru ustanoveného první královnou Řecka, jedná se o typ folkloristického dvorního oblečení známý jako kroj *Amalia*.⁶¹

C. Řecké národní tance

Řecké lidové tance se udržují od středověku, jsou kruhové a lidé se při tanci drží za ruce. Nejlepší tanečník, oslavenec nebo ženich, tančí zpravidla jako první ale známe tzv. *zeimbekiko*, sólové kreace, při nichž je dán tanečníkovi prostor „se předvést“.

V některých případech tančí odděleně muži a ženy. Ve starých dobách ale muž nedržel ženu za ruku, ale pomocí šátku. V některých oblastech nemohla žena tancovat vedle muže, který nepatřil do rodiny, proto mezi nimi tancovalo dítě nebo stařec.⁶²

Ženské tance jsou pomalé, důstojné a vyjadřují ženskou jemnost, zatímco z mužských tanců sála jejich síla a udatnost.

Národním tancem je **tsamikos**, který se tancuje ve všech oblastech Řecka od Peloponésu až po Thrákii. Tancují jej jen chlapi v tradiční *fustanele*. Mezi známější tradiční tance také patří **syrtos** (Kalamata na Peloponésu), se tančí s drobnými modifikacemi po celém Řecku a Syrtaki na hudbu Mikise Theodorakise proslavil Antony Quinn ve známém filmu *Řek Zorba* (natočeno na motivy knihy Nikose Kazantzakise).⁶³

D. Řecká národní kuchyně

⁶¹ Srov. http://www.lyceumrekyn.cz/kroje_z.html, citováno 14. 3. 2009

⁶² Srov. http://www.lyceumrekyn.cz/t_otancich.html, citováno 15. 3. 2009

⁶³ Srov. http://cestovani.idnes.cz/ig_recko.asp?r=ig_recko&c=A060308_143453_ig_recko_ton, citováno 12. 3. 2009

Řecká kuchyně je dle mého soudu jednou z nejchutnějších a nejrozmanitějších, které jsem měla sama možnost ve svém dosavadním životě ochutnat. Převažuje zelenina, základními ingrediencemi jsou olivový olej, citron a máta. V dobách, kdy lidé v Evropě znali pouze pokrmy z „*uvařených kostí ulovených zvířat*“⁶⁴, Řekové už znali speciality jako kořeněný sýr, medové koláčky anebo ovoce z Orientu⁶⁵.

I dnes je Řecko významným producentem vína a jiných alkoholických nápojů a také z Řecka pochází desítky druhů sýrů. Sýr má v Řecku dlouhou historii, počínající v době dávno před Homérem.

Mezi nejznámější nápoje patří zejména *Ouzo* – pálenka z matoliny (rozšlapané hroznové víno) s příměsí bylin, zejména tedy anýzem⁶⁶, *Tsipouro*, *Mavrodafni* anebo *Retsina*, což je řecké bílé víno s chutí pryskyřice. Více než sto let se v Řecku vyrábí lahodná *Metaxa*, jež před 120 let začal po sérii experimentů vyrábět Spyros Metaxa. Tento alkoholický nápoj je směsicí tří druhů hroznů a obsah alkoholu je 38-40%.⁶⁷ Ke klasickým řeckým nápojům také neodmyslitelně patří káva. V Řecku se podává na mnoho způsobů včetně známého ledového *frapé*.

Mezi nejrozšířenější řecké sýry řadíme *Fetu*, *Telemes*, *Manuri*, *Kefalotiri* či *Graviera*, který má sladkou chuť, jemné aroma a je považován za nejkvalitnější sýr, *Tulumotiri* měkký sýr vyráběný z kozího nebo ovčího mléka, jeho produkce je ale omezená. Tento sýr je v Řecku známý od dob antiky.

K surovinám užívaným v řecké kuchyni patří nejrůznější **bylinky a koření** (máta, oregáno, bazalka, česnek, majoránka či tymián apod.), **luštěniny** (čočka, fazole), **zelenina** (zejména lilek, cuketa, okurka, rajčata), **jogurt**, různé druhy **masa** (hlavně jehněčí a telecí) a samozřejmě **olivy**.

K tradičním řeckým pokrmům patří již velmi dobře známý **gyros**, **chalvas** (sezamová semínka v medu) či jogurt (**jaurti**). Ten může v horkých letních dnech postačit jako osvěžující hlavní jídlo. Je možné si jej připravit také doma. Takový jogurt není příliš kyselý a hlavně bude 100% čerstvý.

Pokud bychom chtěli své přátele netradičním způsobem pohostit, můžeme jim nabídnout **okurkový salát (tzatziki)** typický to letní salát, který má díky množství česneku pikantní chuť a můžeme si všimnout, že již zdomácněl také v ČR, nebo

⁶⁴ Srov. Elefteriadu, M.: *Řecká Kuchařka*. Praha: Euromedia Group k. s. IKAR, 2004, s. 8

⁶⁵ Srov. tamtéž, s. 8

⁶⁶ Srov. Pehle, T.: *Lexikon aperitivů & digestivů. Chuť, použití, recepty*. Dobřejšovice: Rebo, 2006, s. 38

⁶⁷ Srov. tamtéž s. 77

připravit **zapečené lilky s masem a brambory (musaka)** či rýžový **pilaf ze Smyrny**. Jednoduchý návod, jak si zmíněné pochoutky připravit doma uvádím v příloze č. 4.

E. Výuka řeckého jazyka

Jak již bylo řečeno výše, výuka řeckého jazyka má v naší zemi poměrně dlouhou historii. Novořečtina je akreditovaným studijním filologickým oborem na UK v Praze a na MU v Brně. Tyto vzdělávací instituce uskutečňují i studijní obory klasické řečtiny.⁶⁸

Výuka probíhá také na jazykových školách anebo formou soukromých hodin s rodilým mluvčím.

Výuka novořečtiny je v Krnově organizovaná jazykovou školou Aristeia (dále tato jazyková škola působí i v Opavě a Bruntále). V okruhu bývalého okresu Bruntál, jehož součástí Krnov býval, možnost studia řeckého jazyka dále nabízejí ve Vrbně pod Pradědem (vyučujícím je zde Charilaos Sanopulos) a Albrechticích (vyučuje Panajota Osladilová).

1. Jazyková škola Aristeia

Jazyková škola Aristeia vznikla v roce 1998. Nabízí několik možností studia novořečtiny. Výuku navštěvují děti od 4 let, mládež ale také dospělí.

Děti a mládež navštěvující řecké školy z celé ČR mají možnost účastnit se víkendových jazykových soustředění. Tato soustředění se konají 2x ročně. Jejich cílem je nejen zdokonalit jazykové znalosti účastníků, ale také seznámit je s tradicemi, kulturou, historií a geografii Řecka. Účastníci mají možnost vzájemně se seznámit a vytvořit nová přátelství.

Každoročně na jaře je pro děti navštěvující výuku řeckého jazyka pořádán ve spolupráci s cestovní kanceláří Hellas Tour poznávací a jazykový pobyt na různých místech Řecka. Za úkol má nejen seznámit účastníky s historickými památkami Řecka a moderním životem svých vrstevníků na jihu Evropy, ale hlavním cílem je několikadenní návštěva řecké základní školy, kdy se děti přímo začleňují do výuky.

⁶⁸ Srov. Šišková, T., (2008), s. 117

Jazyková škola nabízí také ukázkové hodiny. Rodiče s dětmi se setkávají na výuce, probíhající v duchu řeckých tradic. Děti zároveň svým rodičům předvedou své znalosti přímo ve vyučování.

V současnosti se v Krnově vyučuje v pondělí a ve čtvrtek (v Bruntále v pondělí a středu a v Opavě v úterý). Cena kurzu je 3000,- Kč za rok a pro příslušníky řecké národnostní menšiny do 26 let je zdarma. Jazyková škola spolupracuje a je podporována a také Asociací řeckých obcí v ČR.

Pro zájemce, kteří z různých důvodů nemohou navštěvovat celoroční výuku v pracovních dnech, nabízí Aristeia možnost navštěvovat sobotní výuku v Bruntále a Krnově. Vyučuje se jednou za 3 týdny v rozsahu 8 hodin. Ve skupině je maximálně 8 osob. Cena tohoto kurzu je 4100,-Kč (64 hodin výuky).

Samotná výuka a jazykové pobyty napomáhající oživení výuky řeckého jazyka jsou podporovány MŠMT ČR a Řeckou republikou.⁶⁹

⁶⁹ Srov. <http://www.aristeia.cz/onas.htm>, citováno 20. 3. 2009

5. Organizace v České republice sdružující a podporující řeckou menšinu

V České republice působí několik organizací podporujících řeckou menšinu. Zastřešující organizací je **Asociace řeckých obcí v České republice (AŘO ČR)**. Tato organizace vznikla v roce 1966 ze Spolku řeckých obcí. Je dobrovolným, nepolitickým sdružením nezávislým na státních či politických institucích Sdružuje příslušníky české řecké komunity. Jedná se 12 řeckých obcí s právní subjektivitou.

Cílem této organizace je zejména prohlubování a podpora přátelských vztahů mezi Řeky žijícími v ČR a Českou republikou, podpora a rozvoj řecké identity prostřednictvím kulturních a vzdělávacích akcí, zachování a rozvíjení řeckého jazyka. Dále pak uchování a rozvoj vztahů s mateřskou vlastí, včetně společenské a hmotné pomoci krajanům od orgánů a institucí jak Řecké republiky tak jiných. AŘO také usiluje o šíření odkazu řecké kultury prostřednictvím vzdělávacích institucí, pořádáním přednášek a seminářů, seznamování s novodobou řeckou kulturou, pořádání akcí folklórně hudebních a tanečních, sportovní aktivity.⁷⁰

Lyceum Řekyň je známé v celém helénském světě svým nesmírným přínosem pro udržení a šíření řeckého kulturního dědictví již od roku 1911, kdy bylo založeno v Aténách pedagožkou Kalliopi Paren. V prosinci 2000 schválila Správní rada Ústředního Lycea v Aténách žádost řeckých žen žijících v České republice o založení nové zahraniční pobočky.

Lyceum Řekyň v České republice je registrováno Ministerstvem vnitra ČR jako občanské sdružení ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů. V současné době má Lyceum celkem 66 poboček (50 působí v samotném Řecku).

Dle stanov je cílem Lycea uchovávání řeckých zvyků a tradic, studium a pěstování folklórního umění, podpora ženy a morální podpora matky a dítěte. Konkrétně jde o studium a uchovávání národních krojů, jejich prezentace pomocí přehlídek, studium lidových tanců a písní, jejich zapisování, přesné dodržování a prezentace formou tanečních vystoupení a hudebních představení, dále pak organizování výstav řeckého lidového umění a péče o jeho uchování, organizování

⁷⁰ Srov. <http://rokm.hyperlink.cz/stanovy.htm>, citováno 25. 2. 2009

vzdělávacích programů, organizování seminářů a přednášek, vydávání publikací, knih, zvukových a audiovizuálních nosičů.

Lyceum se vnitřně dělí na několik specializovaných oddělení. Patří mezi ně *oddělení národních tradic*, které připravuje pro členy Lycea, jejich rodinné příslušníky, přátele a další veřejnost rozmanité akce, ke kterým se váží řecké tradice. V lednu je to rituální krájení novoročního koláče vasilopity, v únoru zhotovování masopustních kostýmů, v dubnu a v květnu organizace jarních slavností a v prosinci vánoční zvyky a tradice. Organizuje výstavy řeckého lidového umění a pečuje o jeho uchování. V průběhu celého roku zhotovuje ruční předměty lidové tvořivosti.

Oddělení národních krojů zabezpečuje celoroční péči o krojové vybavení Lycea, zhotovuje kroje a připravuje prezentace krojů pomocí přehlídek.

Oddělení národních tanců zabezpečuje pravidelnou výuku řeckých tanců v průběhu školního roku, připravuje metodické semináře učitelů a asistentů řeckých tanců, organizuje soustředění tanečníků, připravuje prezentace tradičních řeckých tanců široké veřejnosti. Tradiční taneční umění na území ČR reprezentuje *Taneční soubor Lycea Řekyň v České republice*.

Oddělení problémů ženy a dítěte vytváří prostor pro efektivní využívání volného času dětí a mládeže a posilování rodinných vztahů. Připravuje vzdělávací programy, organizuje besedy a přednášky.

Oddělení umělecké a hudební připravuje umělecké pořady, vyhledává a shromažďuje umělecké předměty, zabezpečuje hudební nástroje a notový materiál, připravuje hudební doprovod pro vystoupení Tanečního souboru Lycea Řekyň v České republice.

Oddělení rytmické výchovy zabezpečuje kurzy rytmické výchovy pro předškolní děti a mládež. Podílí se na prezentaci tradičních řeckých tanců široké veřejnosti. Organizuje kurzy tanců pro přátele řecké kultury.

Oddělení svátků a recepcí organizuje Slavnosti Lycea, připravuje gastronomické speciality, zabezpečuje ochutnávku tradičních řeckých pokrmů a nápojů.

Oddělení knihovny a archivu vede knihovnu Lycea a zabezpečuje archivaci a dokumentaci materiálů z folklorních akcí.⁷¹

⁷¹ Srov. http://www.lyceumrekyn.cz/onas_oddeleni.html, citováno 24. 2. 2009

Česká společnost novořeckých studií je členem Evropské společnosti novořeckých studií, která sídlí ve Štrasburku (má dalších 21 poboček). Udržuje styky s partnerskými organizacemi, např. v Bratislavě, Vídni, Záhřebu, Varšavě atd. Cílem je podpora vědeckého studia a výuky novořeckého jazyka, literatury, historie a kultury.

Společnost přátel Nikose Kazantzakise sdružuje přívržence a milovníky Nikose Kazantzakise, velikána mezi řeckými spisovateli 20. století. Podporuje, prohlubuje a šíří zájem o jeho literární dílo.

Klub přátel Řecka podporuje vztahy mezi ČR a Řeckem ve všech oblastech kulturního života, umění a historie a to jak antické tak i současné.

Hellenika je nadační fond podporující kulturní akce řecké menšiny žijící v Brně a okolí,⁷² Hellenika je jedinou nadací, která přímo podporuje rozvoj a uchování kultury a identity řecké menšiny. Napomáhá jejímu poznání a vytváří příležitosti pro setkání představitelů řeckého kulturního společenství a českých institucí. Nadace také chrání práva menšiny na území ČR. Projekty nadačního fondu se na celém území ČR. Mezi takovéto projekty patří např. výuka řeckého jazyka, výuka tradičních tanců, řecký festival, Řecké dny v Brně a další.⁷³

Taneční a hudební skupiny

I když se nejedná čistě o organizace podporující řeckou menšinu v pravém slova smyslu, je přesto nutné je jmenovat. Působí totiž na území ČR a propagují řecké národní tance a hudbu. Kromě *Tanečního souboru Lycea Řekyň v ČR* zde také působí *Kalliopi ze Šumperka*, *Prométheus z Brna*, *Akropolis z Prahy*, *Nea Elpida z Bohumín*, *Antigoni z Krnova – města*. Z hudebních skupin je to *Poseidon ze Šumperka* (zal. 2005).

⁷² Srov. <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=16156>, citováno 20. 2. 2009

⁷³ Srov. <http://www.mezikulturnidialog.cz/recka-kulturni-identita.html>, 20. 2. 2009

6. Řecká obec Krnov – město

Řecká obec Krnov – město je členem Asociace řeckých obcí České republiky. Jejím cílem je především propagace řecké kultury - hudbu, tanec, literaturu a seznamovat veřejnost s významem svátků slavených v Řecku. Dále v oblasti práce s dětmi a mládeží chce vytvářet aktivity pro využití volného času dětí a mládeže zaměřené na hudbu, tanec a sport. Shromažďuje také informace a novinky o dění v Řecku, cestování a dopravě, příjmu řeckého televizního vysílání apod. Tyto informace předává nejen členům, ale i široké veřejnosti. V oblasti zachování jazyka a tradic se věnuje zejména rozvoji znalosti novořeckého jazyka, pořádáním jazykových kurzů pro děti, mládež i dospělé, na které zve i lektory vysokých škol České republiky.⁷⁴

O historicko – politických aspektům tohoto usídlení se již zmiňuji výše, v kapitole Řečtí imigranti v ČR.

V Krnově žije asi 300 osob, které se hlásí k řecké národnostní menšině. Naprostá většina těchto lidí participuje na dění v uskupení řecká obec. Jde většinou o 2. a mladší generaci.

⁷⁴ Srov. <http://rokm.hyperlink.cz/onas.htm>, citováno 25. 2. 2009

7. Výzkum na vzorku krnovské řecké komunity

A. Problém a cíl výzkumu

Téma řecké menšiny jsem si zvolila především proto, že se danému tématu se věnovalo zatím málo pozornosti. Z prací, které se touto problematikou zabývaly dříve, je to diplomová práce *Etnografické studium Řeků v ČSSR* Antuly Botu (1977) a disertační práce Ludmily Koudelákové *Řecká menšina v ČR* (2006).

Doktorka Koudeláková ve své práci detailně popisuje řeckou menšinu v ČR. Zabývá se podrobně antropologickými otázkami a věnuje se také otázce tradic, ovšem dle mého názoru neproběhl žádný výzkum zaměřující se pouze na prožívání svátků a předávání tradic. Existuje několik výzkumných zpráv (např. Uherek, 2004) týkajících se řecké menšiny. Tyto zprávy však informují zejména o aktuální míře integrace do české společnosti, nikoliv o problematice řeckých tradic. Dovolím si také podotknout, že novější podobné výzkumné zprávy jsou z let 2004 a 2005.

Problémem je tedy absence výzkumu zaměřeného na uchovávání tradic mezi jednotlivými generacemi řecké menšiny v Krnově.

Zaměření na řecké tradice a svátky jsem zvolila proto, že právě způsob a míra dodržování tradic, specifické to součásti každé kultury, nám může pomoci pochopit, jak se daří skupině osob jiné národnosti skloubit své zvyky se zvyky cizí země a inspirovat se tak při práci s jinými menšinami.

Cílem je tedy pokus o kvalitativní výzkum v oblasti zmapování v současnosti dodržovaných – původně řeckých - tradic ve městě Krnov, vysledovat intenzitu v předávání tradic mezi generacemi, popř. zjistit jsou-li tyto tradice vůbec dodržovány. Dále následuje popis podoby jejich slavení v průběhu cca 60 let, po kterou Řekové v českém prostředí pobývají, současné způsoby udržování řeckých tradic a následné shrnutí k jakým změnám během této doby došlo. Současně je také cílem vysledovat současnou úroveň výuky novořečtiny v Krnově.

Ačkoli se dále vyjadřuji souhrnně o „Řecích“, mám na mysli Řeky žijící v Krnově.

B. Výzkumné otázky

Během rozhovorů jsem se zaměřovala na otázky samotných řeckých tradic a jejich předávání v současné době. Zajímalo mě také postoj krnovských Řeků ke změnám, kterých doznal průběh slavení během let.

Výzkum byl zaměřen na krnovskou komunitu. Není v silách jednoho výzkumníka zachytit celou skupinu. Zejména proto, že jsou Řekové usídleni v mnoha oblastech ČR a vysledovat tato místa by bylo velmi náročné.

Výzkumné otázky můžeme shrnout do následujících okruhů:

- 1. Jak se předávají řecké zvyky a tradice mladším generacím v Krnově - užívá se stále řečtina, ovládají děti tanec a znají řecké zvyky?**
- 2. Jaké původní řecké svátky se stále v Krnově dodržují a k jakým změnám ve slavení došlo?**
- 3. Jak vnímá respondent případnou proměnu ve slavení ve srovnání se slavením za dob jeho rodičů, prarodičů?**

C. Zkoumaný soubor a jeho charakteristika

Kritériem výběru byla příslušnost k řecké menšině a věk mezi 55 až 68 lety a skutečnost, že osoba žije v Krnově. Tato věková kategorie, odpovídající tzv. 2. generaci Řeckých imigrantů v ČR, byla vybrána zcela záměrně, jelikož jsem předpokládala, že informace o Řecku samotném, zvycích a historii příchodu skupiny budou stále aktuální a velmi subjektivní a pro respondenta bude jednodušší srovnat případně změny a vývoj v uchovávání a předávání tradic. Doplnkovým zdrojem informací také byli mladí lidé věkové kategorie 14 – 25 let.

Zkoumaným vzorkem bylo v tomto případě 6 příslušníků řecké menšiny žijící v městě Krnov.

Krnov je poměrně malé město nacházející se na severní Moravě, nedaleko polských hranic. Dle údajů Českého statistického úřadu zde žije cca 25 000 osob.

Respondenti byli vybráni po počátečním terénním pozorování v řecké restauraci Hermes a na řecké slavnosti v paláci Silesia v Krnově. Výběr byl víceméně náhodný, ale soustředila jsem se na osoby ve výše uvedené věkové kategorii.

Osobám, které jsem oslovila, jsem ve stručnosti představila téma této práce a zeptala se, zda by byly ochotny podílet se na výzkumu.

Obecně lze říci, že oslovení reagovali vřele a ochotně přistupovali na možnost poskytnout rozhovor. Přesná místa konání a čas jsem již domluvila telefonicky či elektronickou poštou. K setkáním došlo v Krnově v restauraci či v bytech respondentů.

Všichni dotazovaní byli informováni o způsobu dalšího nakládání s jejich odpověďmi a souhlasili s pořízením audio záznamu. Dále byli informováni o tom, že bude všem změněno jméno a skutečnosti, které by danou osobu mohly identifikovat. Všichni dotazovaní s interview souhlasili a podstoupili jej zcela dobrovolně.

Respondenti spadají do věkové kategorie 55 – 68 let. Jednalo se o 2 ženy a 4 muže, z nichž je 5 vyučeno, 1 respondent absolvoval VŠ a 1 respondent ještě pracuje. Věkový průměr těchto osob je 64 let.

Respondent A byla 62letá žena, v současnosti ve starobním důchodu, ovšem s řadou aktivit mj. vede pohybová cvičení, občasně prodává a uklízí v domácnostech. Oba její rodiče byli Řekové, oba již zemřeli. Do ČSSR přišla jako 3 měsíční dítě. Vyučila se a pracovala v textilním průmyslu. Je rozvedená a žije sama. Řecko příliš

nenavštěvuje, nemůže si to dovolit z finančních důvodů. Rodinu už v Řecku nemá, už jen známé.

Respondent B byl 65letý muž, poživatel starobního důchodu. Do ČSSR přišel, když mu bylo 5 let, zpočátku pobýval v dětských domovech a posléze si jej rodiče vzali k sobě. Vyučil se a pracoval jako seřizovač. Je stále ženatý, má dvě dcery a s manželkou jezdí do Řecka 1x ročně. V Řecku má bratra a mnoho známých, kteří se do Řecka vrátili.

Respondent C byla 55letá žena, stále pracuje. Narodila se v ČSSR, absolvovala základní školu, ze střední školy odešla a nastoupila do textilní firmy. Je vdaná a má dvě děti. V Řecku byla za celý svůj život 2x, spíše její bratři, kteří do Řecka odjeli, ji navštěvují v ČR.

Respondent D byl 64letý muž, důchodce. Manželka je Češka, mají 3 děti. Do Řecka jezdí každý rok 2x ke známým a na dovolenou. Do ČSSR se dostal v 9 letech. Vyučil se a celý život pracoval jako řidič.

Respondent E byl 68letý muž v důchodu. Pobýval v dětském domově v Rumunsku, v rámci slučování rodin v letech 1954 - 1956 se dostal jako 13letý do ČSSR. Vystudoval vysokou školu v ČSSR a za svůj život vystřídal mnohá zaměstnání. Dlouhou dobu vyučovat řečtinu. Je ženatý, manželka je Češka. Do Řecka jezdí náhodně. Má tam bratra a další příbuzné.

Respondent F byl 68letý muž. Do ČSSR přišel ve 13 letech. Má dvě dcery, jedna žije v Řecku, jedna v ČR. Je vdovec a žije sám.

D. Metoda sběru dat, jejich zpracování a analýza

V tomto výzkumu jsem užila, jak již je z výše uvedeného možno vypořádat, **kvalitativního** výzkumu.

Kvalitativní výzkum využívá nejrůznějších forem rozhovorů a také kvalitativního pozorování a jeho cílem je popsat zvláštní případy a rozvíjet teorie o fenoménech světa. Nejčastěji probíhá v přirozených podmínkách sociálního prostředí. Jeho plán se neustále vyvíjí v závislosti na získaných údajích.⁷⁵

Z hlediska terminologie kvalitativního výzkumu bychom mohli tento výzkum zařadit mezi případové studie. Případové studie se zaměřují na zachycení složitosti případu, popis vztahů v jejich celistvosti a hledání relevantních ovlivňujících faktorů.⁷⁶

K získání dat jsem použila **polostrukturovaný** rozhovor. Tato metoda umožňuje respondentovi odpovědět jakkoli sám uzná za vhodné. Zároveň pomáhá nám, výzkumníkům, abychom se drželi daných, předem připravených témat a neodbíhali od tématu, které nás zajímá v rámci našeho výzkumu. Svou pozornost jsem se zaměřovala na obecný rámec jako je zprostředkování informací o Řecku samotném z jedné generace na druhou, průběh oslav jednotlivých svátků v Řecku. Zejména jsem svou pozornost směřovala na konkrétní svátky a zvyky udržované Řeky v Krnově. Jakých změn doznaly tyto zvyky v průběhu let a jak vnímají sami Řekové tuto změnu. Délka rozhovoru se pohybovala kolem 1,5 hodiny. Respondentům byl vždy na začátku rozhovoru předložen seznam svátků, který uvádí sborník Lycea Řekyň v ČR. Takový seznam napomáhal v orientaci jak respondentovi, tak výzkumníkovi.

V průběhu rozhovoru probíhalo pozorování, které se zaměřovalo na výraz obličeje respondenta, jeho gestikulaci a další formy nonverbální komunikace, které byly ve fázi analýzy těchto rozhovorů velmi cenným zdrojem informací.

Abych také získala pohled na dané téma od příslušníků mladší generace, využila jsem pro tento účel, jako doplňující formu, **ankety** v řadách mládeže. Zaměřovala jsem se zejména na otázky předávání jazykové výbavy a tradic v rodině. V tomto případě šlo o 4 dívky a 3 chlapce ve věku 14 – 25 let.

⁷⁵ Srov. Hendl, J., s. 63

⁷⁶ Srov. tamtéž, s. 104

Z dat získaných v rozhovorech byl nejprve vytvořen doslovný **přepis** (verbatim). Všem respondentům bylo změněno jméno a také byly pozměněny některé detaily, které by mohly vést k identifikaci těchto osob. Je tak chráněno soukromí a anonymita respondentů. Respondentům byla pro přehlednost přidělena písmena dle abecedy, a to sestupně, v závislosti na pořadí uskutečněných rozhovorů.

Jak uvádí Hendl, **analýza** začíná tzv. otevřeným kódováním dat. Dochází k němu při prvním procházení sebraných dat. Doporučuje užít barevná označení pro daná témata nalezená v textu.⁷⁷ Stejně tak jsem po přečtení rozhovoru dopisovala po stranách protokolu také své poznámky z pozorování a vytvořila si tak jakási hesla, která mi pak pomáhala při orientaci v textu. Následovalo axiální kódování, kdy jsem se intenzivněji zamýšlela nad jednotlivými tématy a v případě, že to bylo nutné, jsem některá sloučila do jedné, obecnější, kategorie anebo naopak, rozdělila některé kategorie do podkapitol apod. Hledala jsem vztahy mezi těmito kategoriemi a jejich případný průnik do jiných oblastí. Poslední fází je tzv. selektivní kódování, kdy jsem vyhledala hlavní témata a uvažovala nad možnými formami prezentace svého výzkumu.

⁷⁷ Srov. Hendl, J., s. 247

E. Výsledky výzkumu

Ve svých rozhovorech s respondenty jsem se zaměřovala zejména na aktuální stav v oblasti předávání a připomínání řeckých tradic, jejich předávání mladším generacím a průběh jednotlivých oslav v ČR, resp. v Krnově. Dle mého názoru důležitou součástí tohoto tématu je ovšem i otázka pocitů respondentů ať už jde o jejich pocity řecké identity, vůči Česku či jejich reflexe změn ve slavení. Zajímal mě průběh např. svatebního obřadu či připomínání si důležitých historických momentů spojených s Řeckem.

Dovolím si zde nyní rozdělit výsledky tohoto výzkumu do několika skupin. Ačkoli se téma tradic a svátku jedné malé skupiny osob žijící na poměrně malém území v ČR může zdát velmi specifické, je nutné si uvědomit, že je téma velmi úzce propojeno s mnoha dalšími oblastmi života těchto lidí. Dostáváme se k otázkám teologickým, antropologickým, ale také psychologickým anebo sociálním, v případě, že je menšina nějakým způsobem omezována, ať už v oblasti přístupu ke vzdělání či projevu své vlastní kulturní identity. Je tedy zřejmé, že s tématem také velmi úzce souvisí otázky integrace.

Já zde rozděluji své výsledky do skupin podle klíčových témat, která se objevila v rozhovorech. Všechna tato témata se samozřejmě velmi prolínají.

1. Náboženské svátky a tradice

Respondenti otevřeně vyjadřovali svůj postoj k víře. Někteří z nich uvedli, že věřící nejsou a jak je patrné z jejich odpovědí, rodiče je k víře nevedli. Faktem je, jak je již uvedeno výše, že Řekové, kteří do ČR přišli, byli převážně sympatizanti komunistického režimu anebo v řadách jejich přátel byli i tehdejší partyzáni. Odhlédneme-li od uvedených fakt, mezi Řeky stále nacházíme silnou úctu vůči církvi. Respondenti se vyjádřili, že postrádají pravoslavný kostel. Je patrné, že jim takovéto místo duchovního rozměru chybí.

Jako příklad uváděli situaci, kdy se objeví pár, který upřednostňuje církevní sňatek oproti rozšířenějšímu, civilnímu. Takové páry musí s celými rodinami cestovat do nejčastěji uváděného Šumperka. Ačkoli již Řeků v Krnově není mnoho a svatby už

se neuskutečňují ve velkém stylu, kdy počet hostů daleko převyšuje naše představy o „velké“ svatbě, je takový přesun nejen časově, organizačně a také finančně náročný.

Stejný problém nastává u křtů. Výsledkem je tedy minimum církevních sňatků a minimum křtů. Respondenti uvádějí, že někteří jejich přátelé dokonce odjíždějí své dítě pokřtít do Řecka. Stejně tak je tomu se svatbami. Nicméně takových osob je velmi málo.

Velikonoce Řekové v Krnově prožívají poměrně dost odlišně než je tomu v Řecku. Jelikož nejpodstatnějším okamžikem pravoslavných Velikonoc je návštěva kostela a následné „dopravení“ svíčky do domu pro štěstí, opět naráží na již zmiňovaný kostel. K výročí 60. let života v ČR sice někteří z Řeků měli možnost prožít pravoslavné Velikonoce se vším všudy, opět ale za podmínek poměrně dlouhé cesty do Brna, kde se konala velikonoční mše. Pro většinu z dotazovaných zůstávají Velikonoce nejdůležitějším svátkem v roce.

Všichni respondenti znají a velmi přesně vědí, který svátek v Řecku probíhá a jaký je jeho průběh. Dokázali tak velmi přesně popsat všechny rozdíly.

Oslavy příchodu Nového roku se v Krnově stále udržují. Lidé se scházejí a v „řeckém“ duchu hodují. Ovšem téměř se vytratilo se tradiční krájení vasilopity, ve které se ukrývá peníz přinášející štěstí tomu, kdo jej najde ve svém díle koláče. Respondenti uvádějí, že si vzpomínají na tento zvyk z dětství, již jej ale skoro nepraktikují.

Karneval zvaný Apokries, jehož původ sahá do dávných, starověkých dob, kdy byl oslavován bůh vína Dionýsos, má v Řecku stálé místo. V dnešních dnech ovšem pro pravoslavné Řeky znamená přípravu na předvelikonoční půst a třítydenní oslavy předcházející půstu jsou, stejně jako Velikonoce samotné, tedy pohyblivým svátkem. Celé vesnice vycházejí v maskách do ulic a veselí se.

V Krnově řecký karneval zvaný Apokries nenajdeme. Několik málo angažovaných osob jej zde ale v menší obměně pořádá pro děti. V tomto ohledu se spíše jedná o jakýsi dětský den.

Další svátky, v Česku dodržované, jsou Vánoce. Řekové nepřevzali český zvyk pečeného kapra a bramborového salátu, ale co se týče doby, jsou s námi za jedno. Štědrý den mají stejně jako pro Češi 24. prosince. O vánočním čase se schází rodina a na „řecký“ způsob se oslavuje.

Předvelikonoční půst žádný z respondentů nedodržuje. Některý proto, že: „*my sami o sobě moc maso stejně nejíme, sem tam, takže ..*“ (respondent B), jiný proto, že

má svůj vlastní způsob: „*Já nejím maso v pátek (smích), to jsem si tak udělal po svojem*“ (respondent E).

Ostatní náboženské svátky se neslaví. Řekové o nich vědí, někteří uvedli, že na některé z nich odjíždějí s rodinou do Řecka.

2. Státní svátky

Naprosto okamžitá odpověď se mi dostává při dotazu na řecké státní svátky. Státní svátky se dodržují stále a vždy. Svátek 25. března, den vyhlášení boje proti turecké nadvládě, je pravidelně oslavován za poslechu řecké hudby a k těmto oslavám neodmyslitelně, a to za všech okolností, patří tanec a jídlo. Lidé tančí v kruhu, drží se za ruce a nedbají, zda se po pravici veselí 70letá či 7letá osoba. Stejně tak nedbají, jestli je to muž či žena, kdo se pohupuje v rytmu po levici. Všichni mají totiž radost a jak uvedla respondentka A i malé děti tuto soudržnost vnímají: „*teto, když tancujem to je .. to znamená, že jsme spolu.*“ (celý rozhovor viz příloha č.6)

Dalším státním svátkem, který se v Krnově udržuje je den 28. října. Řekové opět dávají najevo svou hrdost nad tím, že se dokázali vzepřít a odolali za 2. světové války tlaku Itálie. Opět všichni tancují, soubor řeckých tanců vystoupí v krojích a předvede několik tanců z různých oblastí Řecka, živě hraje řecká hudba a lidé se veselí.

V obou případech se oslav hojně účastní i Češi. Sama jsem na řecké oslavě byla a jsem tomu ráda. Poznala jsem naprosto odlišný způsob zábavy, který bychom u Čechů dnes našli možná ještě na jižní Moravě.

České státní svátky Řekové samozřejmě respektují, ale nekonají se žádné oslavy.

3. Tradice

Otázka tradic je asi neobsáhlejší. Štěpí se nám totiž vnitřně na několik podskupin. Do souhrnné kategorie tradic totiž zahrnuji užívání jazyka a také výuku novořečtiny, výuku tance a také udržování řecké kuchyně.

Respondenti uvádějí, že řečtinu stále užívají. Ačkoli starším generacím činí občas potíže nacházet správná slova. Vkládají do řeckých vět i česká slova, přesto se ale snaží jazyk uchovávat živý. Výzkum také ukázal, že ne všichni mladší (tj. 3. generace a

mladší) se této výuky účastní, přesto, že je osobám řecké národnostní menšiny do 26 let výuka nabízena zdarma. Důležitou motivací v tomto směru sehrává rodina. Jelikož jsou povětšinou již manželství smíšená, motivace již zřejmě není tak silná. Někteří respondenti uvedli, že se svými potomky v jejich nejútlejším věku hovořili málo. Děti odmítaly řecky mluvit a spíše se stranily kontaktu s rodilými mluvčími, kteří rodinu navštěvovali. Později ale přiznávají rodičům, že je tato věc mrzí. V podstatě dávají vinu rodičům, že nebyli dostatečně důslední a více je do řečtiny nenutili. Někteří naopak uvádějí, že děti, které trávily čas se svými prarodiči, nakonec mluvily plynuleji a lépe než jejich rodiče.

Problémem se jeví také ztráta kontaktu s novořečtinou u starší generace. Respondenti uvádějí, že rozumí a domluví se v situacích běžného kontaktu s rodinou a přáteli v Řecku. Přiznávají ovšem, že v případě nějakého vážnějšího problému, který by vyžadoval komunikaci s úřady státní správy apod. by zřejmě měly velký problém se dorozumět. Starší generace totiž musí spoléhat na své dosažené znalosti v oblasti jazyka, poněvadž pro tyto osoby v současné době neexistuje výuka či řekněme alespoň kroužek, kde by se mohly zdokonalovat a jít ve šlépějích soudobé novořečtiny.

K cílům krnovské řecké obce patří také vytváření volnočasových aktivit pro děti a mládež. V tomto směru pořádá mj. taneční kurzy. Kurzů se účastní nejen Řekové, ale také široká veřejnost. Snad není možné potkat Řeka, který by na zábavách netancoval. Stejně jako u Řeků v Řecku se i mezi českými Řeky stále drží heslo „Kdo netančí, ten nežije.“ Mnozí tancují doma se svými vnoučaty. A také díky tomu, že se malé děti zúčastňují oslav, ačkoli mnohdy tyto oslavy pokračují v pozdních hodinách, jsou od útlého věku s tancem konfrontovány, a proto je také brzy ovládají.

Krnovská obec vlastní několik oblastních řeckých krojů. Kroje jsou určeny především k příležitostem řeckých oslav. Taneční soubor Antigoni tak prezentuje řeckou kulturu prostřednictvím tanečních vystoupení nejen na řeckých zábavách, ale při různých přehlídkách a festivalch.

Řecký tanec je mimochodem pro nás Čechy zpočátku těžko pochopitelný. Nepočítá se totiž jako např. u české polky s 2/4 (tj. dvou čtvrt'ový takt, čili raz-dva). Naopak v důsledku dlouhé turecké nadvlády Řekové přejali mj. i orientální melodie a stejně tak i složité rytmy, kterými jsou nejčastěji 9/8 (devíti osminový) a 12/8 (dvanácti osminový) takt.

Respondenti uvádějí, že řeckou kuchyni stále ve svých řadách udržují. Nejen proto, že jejich čeští přátelé ji obdivují a v podstatě očekávají, ale také proto, že je neskutečně chutná pro Řeky samotné. Svým vysokým podílem zeleninových komponentů je navíc velice zdravá. Tomu také napomáhá fakt, že téměř všichni respondenti uvedli, že si zeleninu pěstují sami.

Letní řecké dny se již určitou tradicí staly. Krnovští Řekové pořádají tyto slavnosti pravidelně již několik let a těší se obrovské účasti nejen Řeků žijících v ČR. Na Řecké dny přijíždějí také Řekové z okolních států i samotného Řecka. Návštěvníky lákají řecké taneční soubory se svými tradičními tanci, možnost ochutnat řecké speciality, poslech skvělé řecké hudby a samozřejmě příjemná společnost veselých Řeků.

F. Zodpovězení výzkumných otázek

V následující části se pokusím stručně zodpovědět výzkumné otázky, které jsme si na počátku výzkumu položila.

1. Jak se předávají řecké zvyky a tradice mladším generacím - užívá se stále řečtina, ovládají děti tanec a znají řecké zvyky?

Řekové v Krnově své děti zpravují o jejich původu, učí je jazyku, i když jim to působí mnohdy potíže, protože sami se dále v rodném jazyce nevzdělávají:

„No víte co, holka moje, maminka ju měla asi rok než, já jsem chodila do práce než jsem otěhotněla a než jsem měla kluka, ona je o rok a půl starší než P., tak ta uměla řecky líp jak já .. ta s těma babkama tam normálně kecala, drbala jo .. a to zapomenete, já už taky neumím jako rozumět rozumím všechno jo, ale když mám skloubit větu tak .. ve větě, kde je deset slov řeknu šest slov českých .. no to zapomenete, když žijete mezi Čechama a nemluvíte, že ..“ (respondent C)

Samotnému uchování jazyka v kruhu mladších generací napomáhá také činnost jazykové školy Aristeia, která výuku novořečtiny zajišťuje.

Řeckých oslav se zúčastňují všechny věkové skupiny, čili mladí Řekové jsou již od nejútlejšího věku v kontaktu s řeckými tradičními tanci i některými kroji a to proto, že soubor řeckých tanců působící v Krnově disponuje pouze některými oblastními kroji. Pořízení kompletní výbavy není fyzicky ani finančně možné. Každá oblast se vyznačuje specifickými kroji, potřebný materiál je velmi drahý a samotná výroba krojů je velice časově náročná. Přesto má soubor úctyhodnou sbírku takových krojů.

Díky současným možnostem sdělovacích prostředků a cestování se mladí Řekové dostávají do kontaktu s Řeckem samotným. Mají možnosti, na rozdíl od svých rodičů či prarodičů, cestovat a poznávat zvyklosti svých předků přímo u zdroje.

Jak uvádějí respondenti, jejich potomci záhy objevují „exotičnost“ svého původu a ti, kteří dříve „utíkali“ před řečtinou, ji najednou vyhledávají a chtějí být aktivními členy řecké obce.

„Jo, mají .. jo mladí začínaj chodit na schůze, no mají zájem .. cítí to řečtí tak nějak .. oni hodně vidí, že se teď jezdí do Řecka a hudba se jim líbí a cítí to tak .. tak srdcem ..“ (respondent A)

Respondenti uváděli, že se v nich samotných patriotismus probudil až po první návštěvě Řecka (většina respondentů se narodila v Česku, někteří odešli z Řecka jaké malé děti, viz charakteristika vzorku).

„ale teď ten patriotismus mě tak bere jo .. až jsem načichnul k tomu Řecku ..“ (respondent B)

2. Jaké původní řecké svátky se stále v Krnově dodržují a k jakým změnám v jejich průběhu?

U dotazů na dodržování původních řeckých tradic se mi dostává překvapivé odpovědi. Mým předpokladem totiž na počátku bylo, na základě prostudovaných materiálů ať už studií, materiálů řeckých obcí a nejrůznějších novinových článků, že řecká menšina v ČR je velmi aktivní v oblasti společenské.

Ano, Řekové jsou oproti obyvatelům, přesněji těm ze severní Moravy, velmi činní. Místní obyvatelé se tak často neschází v kulturních domech a neveselí se nad událostmi jako je založení českého, resp. Československého, státu. Obzvláště v dnešní době, kdy se každý snaží před okolním světem zavřít a ukrývá se do soukromí rodinného kruhu či mnohdy do samoty své vlastní.

Respondenti uváděli, že na některé významné svátky, jako je např. Konstantin a Helena 21. května či Nanebevzetí Panny Marie v srpnu, jezdí někteří Řekové přímo do Řecka.

Vánoce převzali Řekové již zcela v české podobě. Místo kapra a bramborového salátu ale na sváteční tabuli najdeme pečenou krůtu. Uvádějí také, že i Řekové, kteří se

do Řecka vrátili, zůstali u „české varianty“ a Štědrý den je pro ně zároveň dnem předávání dárků.

„Já si to jako děcko moc nevzpomínám, abych pravdu řekla, my jsme taky museli vlastně .. se přizpůsobit, protože .. naši vůbec byli rádi, že byli tady“ (...) (respondent A)

„Jo .. tak málo, ale .. pitu pekla na Nový rok třeba .. ale Vánoce třeba, to jsme dělali jako vy tady ..“ (respondent D)

Řekové téměř upustili od tradičních církevních svateb, kteréžto jsou v Řecku víceméně samozřejmostí a mnohdy je to událost pro celou vesnici, nyní postačuje svatba civilní. Toto je jednak dáno tím, že Řekové, kteří opustili vlast, byli převážně komunisté anebo potomci těchto lidí nebyli k víře vedeni. Dalším důvodem, pro ty z nich, kteří věřící jsou, to může být absence pravoslavného kostela v Krnově.

„(...) my tady nemůžeme tak mít, protože my tady poblíž nemáme pravoslavný jako kostel, jako takový“ (respondent A)

S tím souvisí také fakt, že již téměř vymizely pravoslavné Velikonoce, jejichž nejdůležitější součástí je návštěva kostela. Řekové sice ještě občas barví vajíčka na červeno, ovšem převzali české způsoby „mrskáček“ a „sviloviček“. Co se týče časového posunu, přizpůsobili se v podstatě okamžitě.

Přesto, že většina respondentů věřících nebyla, v jejich odpovědích je patrná určitá úcta k pravoslavné církvi. Právě ona totiž na 400 let dlouhé nadvlády Turků ukryla do niter skalních klášterů literaturu a tajně vyučovala řecký jazyk.

„(...) lidi spolu mluvili jo ale tajně a chodili do spolků, kde se tajně učilo, to hlavně naši faráři tajně učili, tak zůstala zachovaná naše řeč .. díky církvi .. jo církev sehrála nej, nej, nej roli v dějinách Řecka“ (respondent E)

Řecké státní svátky se ovšem dodržují stále. Březnový, původně vycházející opět z náboženské tradice, považují za ten nejvýznamnější ze svátků, který vůbec v Řecku existuje. Lidé se scházejí v místním multifunkčním domě, paláci Silesia. Do pozdních hodin se veselí, tancují v tradičním duchu, popíjejí a samozřejmě nechybí řecká tradiční jídla. Veselí se zúčastňují také děti, jak bývá ve zvyku také v Řecku. Celé rodiny vycházejí ven až, pro nás, v pozdních hodinách tj. 21 či 22 hodina.

Stejně tak probíhají oslavy 28. října. Opět je to okamžik, kdy Řekové dávají najevo svou soudržnost a svou lásku k vlasti. Často se respondenti v rozhovorech k vlasti vrací, velmi citelná je hrdost na vlastní původ a jistě také citová vazba k Řecku.

„(...) máme proč být hrdí, ale kupodivu se to neprojevuje, dejme tomu, nějakým megalomanstvím naším nebo nezvedáme si nos nahoru, my se dokážeme přizpůsobit podmínkám, kde přijde .. není to v nás, abychom to zneužívali nebo abych dávali najevo pohrdání nad ostatním světem, přitom v Řecku se chodilo do divadel a do koncertů, tady žili v jeskyních a ložili po stromech atd. ale jdeme dál..“ (respondent E)

Takovéto silné národní cítění bylo patrné již v dávných dobách starověkého Řecka, které v dobách svého územního rozmachu zakládalo nové kolonie ve vzdálených oblastech např. poblíž Černého moře apod. Jak uvádí Oliva „na novém místě se vytvořilo společenství občanů, které tvořilo novou samosprávnou jednotku. Přitom však zůstávaly zachovány tradiční zvyklosti, zejména v náboženské sféře, které udržovaly povědomí o vztazích k mateřské obci.“⁷⁸

3. Jak vnímá respondent případnou proměnu ve slavení ve srovnání se slavením za dob jeho rodičů, prarodičů?

Respondenti velice příhodně vystihli soudobý trend individualizace. Sami pociťují, že ani jejich komunita ba dokonce ani rodina už není tak semknutá, jako tomu bývalo dříve, za dob jejich rodičů.

⁷⁸ Oliva, P. (1995), s. 10

„(...) ta doba je taková .. lidé už nějak mezi sebou .. nemají si co říct prakticky, každý hledí jenom .. aby měl svoji práci, aby z té práce se dostal domů, já nevím, je to taková uspěchanější doba.“ (respondent F)

Tito lidé také uvedli, že se oslavy, kromě státních svátků, spíše už soustředují v rodinných kruzích za přítomnosti nejbližších přátel. Faktem je, že mnoho Řeků již Česko opustilo a mnozí také, zejména první generace Řeků, již zemřeli. A zejména starší generace, podle dostupných studií, tradice udržovala. V 50. a 60. letech se např. za pěkného počasí, u příležitosti nějakého svátku, konaly poutě na Cvilín a opékalo se maso.

„Dřív to bylo víc tak pospolitost jo, rodiny se scházely a přáli si jo a v Řecku se chodí do kostela a přeje se farářovi jo, tam chodí celá rodina .. to se dělalo jo tady na Dívčím Hradě .. přejeme si mnohá léta, připijeme si a zakousneme něco slaneho .. a to už tak není .. jedno je, že nás je tady málo a i doba už je taková, že se lidi tak už nescházejí .. my se snažíme udržet řeckou kulturu v tom smyslu, že chceme tančit, zpívat (...)“ (respondent E)

Respondenti také uvedli, že dříve naopak neměli možnost oblékat se do tradičních krojů. Vzpomínají na dobu, kdy vyráběli jakési náhražky, které jen vzdáleně připomínaly řecké kroje. Dnes mají naopak možnost oblékat se do kvalitních oděvů, šitých na míru a dle řeckých originálních předloh, dovážet originální řeckou moderní hudbu i veškeré ingredience potřebné v tradiční řecké kuchyni.

G. Diskuze

Kvalitativní výzkum bývá kritizován pro svou přílišnou subjektivitu. To je dáno tím, že se pracuje většinou s menším počtem zkoumaných osob, které se navíc vyskytují na jednom, relativně malém, prostoru a proto často vzniká problém při zobecňování dosažených výsledků.⁷⁹ Naopak jeho předností je právě fakt, že s respondenty jednáme v jejich přirozeném prostředí, prostává se nám obrazu každodenního života a ten je zcela jistě velmi subjektivní.

Máme také možnost reflektovat jejich nonverbální projevy. Jelikož sama žiji v oblasti, kde velmi malá Řecká menšina stále pobývá, měla jsem možnost se s Řeky již dříve setkat, byli vždy přátelští a „tak trochu jiní“. Nyní nadešel čas kdy se mi dostalo možnosti více rozšířit své poznatky a zkušenosti z jejich života právě v ohledu na jejich tradice. Těžko se dá napsat práce o někom, koho občas potkáváte na ulici nebo ve škole a o kom ale prakticky vůbec nic nevíte.

Není zde rozhodně možné generalizovat dosažené výsledky na všechny osoby řecké národnosti žijící mimo hranice řeckého státu. Faktorů, které mohou ovlivnit sílu národního uvědomění a míru dodržování tradic na daném území, je velmi mnoho. Jak se blíže dozvídáme v předchozí části práce, může to být způsobeno postojem samotného Řeka, vděčného za místo, „kde se neválčí, kde se nebojuje“⁸⁰. Za místo kde, mohl relativně v klidu žít, pracovat a vychovávat své děti. Řek, který už natolik přivykl českému prostředí, že jej řečtívím spojuje už velmi málo. Můžeme v nich zcela jistě nalézt mnoho společného, co spojuje Řeky pobývajících na území ČR i mimo.

Polostrukturovaný rozhovor značí, že v jeho průběhu se postupuje za pomoci předem připraveného okruhu otázek a témat. Tyto okruhy nám slouží jako opěrné body a umožňují nám do jisté míry korigovat směr rozhovoru. Respondenti totiž mívají tendenci k odbíhání od tématu. Zároveň máme stále na mysli témata, které chceme probrat, nechceme je opomenout, a také nám pomohou se následně lépe orientovat v jejich vyhodnocování. Tento postup tedy shledávám, pro práci tohoto typu, jako velmi vhodný. Užitá metoda ankety mi navíc poskytla pohled mladé generace a sloužila zároveň do jisté míry jako ověřovací nástroj.

⁷⁹ Srov. Hendl, J., s. 52

⁸⁰ Z rozhovoru s respondentem F

Srovnáme-li dosažené výsledky našeho výzkumu s předpoklady, ze kterých ve své práci vycházela doktorka Koudelková, zjistíme, že v otázkách sounáležitosti s vlastí jsou mezi generacemi rozdíly. Na základě našich výsledků můžeme konstatovat, že mladší generace dříve či později nacházejí cestu ke svým kořenům a zájem o vlastní původ se projevuje zejména tím, že se mladí lidé věnují činnostem řecké obce, zúčastňují se schůzí, chtějí užívat řečtinu a navštěvují své příbuzné v Řecku.

Stejně tak jako doktorka Koudeláková uvádí, že je patrné předávání zvyků mezi generacemi, zde můžeme na základě našich výsledků říci, že se ve velké míře stále užívá řečtina, mládež navštěvuje jazykové kurzy v místní jazykové škole. Déle je také toto uchovávání zvyků patrné zejména v tanci a hudbě. Jak jsme zjistili, členy tanečního souboru Antigoni jsou povětšinou mladí lidé jak s řeckými tak i českými kořeny.

K předpokladu návštěvnosti řeckých oslav, které doktorka Koudeláková uvádí, bychom také mohli dodat, že oslavy řeckých státních svátků a jak jsme zjistili, také řeckých dnů, se těší také velké účasti majoritní společnosti.

H. Shrnutí

V této práci jsem se zabývala otázkami předávání a uchovávání tradic mezi příslušníky Řecké menšiny v Krnově. Současně jsem se také zajímala o původně řecké svátky, které se v tomto městě stále udržují. Za tímto účelem jsem uskutečnila kvalitativní výzkum s polostrukturovanými rozhovory. Těchto rozhovorů se zúčastnilo 6 osob, z nichž byli čtyři respondenti muži a dvě ženy. Věk této skupiny se pohyboval od 55 do 68 let. Šlo o 1 pracujícího člověka a pět osob ve starobním důchodě. Jeden respondent měl VŠ vzdělání, 2 respondenti ukončili základní vzdělání a 3 byli vyučeni.

Rozhovory byly nahrávány na diktafon a následně byly doslovně přepsány. Poté byly přepisy rozhovorů upraveny tak, aby byla zachována anonymita respondentů.

Následná práce s daty se řídila zpracováním, které uvádí Hendl. V průběhu procházení jednotlivých rozhovorů jsem označovala zásadní jevy. Tyto jevy jsem následně shrnula skupin a označovala je pojmy. Podobné pojmy byly poté uskupeny do kategorií, které jsem z nich odvodila. Mezi kategoriemi byly hledány souvislosti. Následovalo vytvoření hypotézy, kterou jsem ověřovala opětovným a novým procházením odpovědí.

V průběhu analýzy jsem identifikovala tři hlavní okruhy. Jedním z těchto okruhů byl popis nejdůležitějších náboženských svátků a tradic stále dodržovaných a slavených v Krnově. Nejdůležitějším zjištěním bylo, že se řecké náboženské svátky a tradice se již téměř neoslavují. Většina dotazovaných nebyli věřící lidé. Pravoslavné Velikonoce přesto nemohou v pravém slova smyslu prožít, neboť se v Krnově nenachází pravoslavný kostel. Dalším zjištěním bylo, že Řekové již Velikonoce a Vánoce prožívají podobně jako Češi. Nečekají na „řecký“ termín Velikonoc, nedodržují ani předvelikonoční půst.

Dalším okruhem byl popis průběhu řeckých státních svátků. V této oblasti bylo zásadním zjištěním, že Řekové své státní svátky stále slaví. Scházejí se při této příležitosti v kulturním středisku, kde hraje řecká hudba. Dalším důležitým zjištěním bylo, že tyto oslavy navštěvují také v hojně míře Češi.

Třetím identifikovaným okruhem jsou tradice. V tomto okruhu dále nacházíme několik důležitých kategorií. Jde o předávání jazyka, tanců apod. Nejde jen o ústní předávání, ale také díky možnostem techniky i prostřednictvím masových médií.

V tomto ohledu jsem zjistila, že Řekové shledávají satelitní vysílání za velmi přínosné. Většina respondentů totiž uvádí, že v dobách jejich mládí se lidé neměli jak dozvědět o zvycích udržovaných v jiných oblastech Řecka. Proto se často stávalo, že např. lidé ze středního Řecka neměli tušení, jaké např. tance a stravovací návyky mají lidé z jihu. V současnosti ale taková to možnost existuje. Také díky kontaktům a návštěvám řeckých tanečních souborů se tak tance ze všech koutů Řecka dostávají i k řecké menšině v ČR.

V Krnově mají řecké děti a mládež možnost navštěvovat zdarma kurzy řeckého jazyka a také školu řeckých tanců.

Závěr

Řecká menšina patří mezi tzv. mladé národnostní menšiny. Na naše území přichází v době, kdy v Řecku řádila bratrovražedná občanská válka. Ze země prchá podle některých údajů až 100 tisíc osob a uchyluje se k životu v cizích zemích, jakými bylo např. Rumunsko, Maďarsko a právě i tehdejší Československo. Jejich pobyt měl být dočasný. Všichni dlouhá léta čekali na návrat do vlasti, kde se měla situace brzy vyřešit a měla zde být nastolena spravedlivá společnost.

Léta ovšem ubíhala, a když se po téměř pětadvaceti letech konečně objevila první možnost do Řecka se vrátit, lidé se takového kroku báli. Odvážnější opustili vše, co v Čechách vybudovali, a už po druhé začali od „píky“. Někteří, nelze je ale rozhodně nazývat zbabělci, takovou kuráž neměli. Měli strach, že v kapitalistickém Řecku nenajdou práci, měli strach o vzdělání svých dětí, a proto zůstali.

V této práci jsem se zabývala řeckou komunitou, která zůstala a žije v Krnově. V tomto malém příhraničním městě žije dnes asi 300 Řeků, povětšinou jde o smíšené Řecko – české rodiny. Přesto se mezi nimi stále uchovává láska k vlasti, láska k rodině a hrdost na vlastní původ.

V této práci jsem se zaměřila především na udržované řecké tradice, způsob jejich předávání mladším generacím. Také jsem se zajímala o změny, ke kterým v průběhu 60 let života Řecké menšiny v ČR došlo.

Snad díky neuvěřitelné schopnosti Řeků se přizpůsobovat novým podmínkám se dokázali bez větších obtíží včlenit do života v ČR. Ano, problémy jistě měli a ne zrovna zanedbatelné. V prvé řadě obrovská jazyková bariéra, těžký život v podmínkách soukromí neposkytujících ubytoven, odloučení od dětí a mnohé další jako např. to, že většina z nich neměla jediný doklad totožnosti. Přes veškerá tato úskalí se ale dokázali začlenit a začít plnohodnotný život. O Řecích se prakticky nedozvíme nic negativního.

Starší generace Řeků v Krnově se stále, ač s občasnými obtížemi, snaží užívat řečtinu. Děti a mládež zpravidla navštěvují kurzy řečtiny v jazykové škole. Mnoho z pravoslavných svátků se ovšem neudrželo. S obměnami jsou tu stále Velikonoce s „českým“ datem a pohanským nádechem způsobeným pomlázkou. Na Nový rok se již výjimečně setkáme s krájením vasilopity, plněného slaného koláče, v jehož útrokách je schován peníz pro štěstí. Stále se udržují řecké státní svátky a právě v Krnově máme možnost zažít řecké dny, které pro nás budou obohacující ve všech směrech.

Dle mého názoru by měla česká strana o něco více Řeky podporovat v jejich kulturních projevech. V ČR existují národní tradice a zvyky, které pomalu ale jistě upadají v zapomnění. To se děje v důsledku změn v životním stylu, nedostatku času a věčný shon za něčím nás ale všechny žene do života bez zábavy a do izolace v našem vlastním individualistickém světě. Stejně tak, jako české tradice bychom neměli nechat úplně vymizet, měli bychom podporovat i skupiny jiné, které s námi sdílí jednu zemi. Zvláště přátelský, otevřený a nekonfliktní způsob života, jaký vedou Řekové, nám může všem pomoci.

Dovolím si zde citovat, poněkud delší odstavec, ale tento citát jsem nechtěla nijak více zkracovat, protože si myslím, že velmi výstižně referuje o situaci nejen v ČR, ale i ve světě. Autor Petros Cironis ve své knize *Akce „Řecké děti 1948“* dle mého názoru neskutečně předběhl svou dobu, když v roce 2001 napsal:

„Vnuci a vnučky z čistě helénských rodin mají přímou vazbu a vztah k vlasti svých rodičů. Vnuci a vnučky ze smíšených rodin jsou spíše „exotickými“ tvory, kteří žijí napůl jako Helénové a v plné míře jako Češi. Naštěstí však většina z nich žije v srdci, byť podvědomě, i s Heladou, kterou se pokoušejí poznat, poznat domovy, v nichž žili a vyrůstali jejich, (z helénské strany), otcové i dědové a pradědové po téměř čtyři tisíce let. Myslím, že nejen v synech helénských republikánů žije helénismus, ale žije taky i u vnuků a vnuček, kteří rádi sáhnou po knížce o Heladě, kteří si rádi poslechnou helénskou písničku, a tom, kde komunita Helénů je větší, schází se a s chutí si zatančí i sirtaki jako jejich otcové a dědové. A tak i z vnuků vyrůstají i další Helénové a filhelénové a rozmnožují řady českých, evropských i světových filhelénů, kteří snad v nastupující a lidstvo ohrožující globalizaci přežijí a uspějí...“⁸¹

Tato práce prezentuje, jaké svátky a tradice udržuje Řecká menšina v Krnově. Dle mého názoru může tato práce pomoci při hledání nových, alternativních přístupů v práci s menšinami. Mohla by také sloužit jako informační brožurka pro širokou veřejnost, která by podpořila vztahy mezi minoritou a majoritou.

⁸¹ Cironis, P. (2001), s. 252

Použitá literatura a jiné zdroje

Borecký, B., Dostálová, R.: *Slovník spisovatelů. Řecko: antická, byzantská a novořecká literatura*. 1. vyd. Praha: Odeon 1975, 668 s.

Copans, J.: *Základy antropologie a etnografie*. 1. vyd. Praha: Portál 2002, 126 s, ISBN 80-7178-385-4

Cironis, P.: *Akce „řecké děti 1948“*. 1. vyd. Rokycany: Státní okresní archiv, 2001, 265 s.

Davies, W. M.: *Kulturní antropologie*. Praha: Portál 2003, 175 s., ISBN 80-7178-778-7

Děcký, J. a kol.: *Politické dějiny světa v datech I. - II.* 1. vyd. Praha: Svoboda, 1980, s. 1825

Dorazil, O.: *Světové dějiny v kostce, historická příručka*. 3. vyd., Vimperk: Papyrus 1995, 533 s., ISBN 80-85776-37-5

Dostálová, R., Vavřínek, Oliva: *Řecko. Stručná historie států*. Praha: LIBRI 2002, ISBN 80-7277-110-8

Dubin, M.: *Řecko. Athény a pevnina. Společník cestovatele*. 1. vyd. Praha: Euromedia Group IKAR 1999, 352 s., ISBN 80-7202-410-8

Elefteriadu, M.: *Řecká kuchyně*. Praha: Euromedia Group IKAR 2004, ISBN 80-249-0439-X

Filippi - Codaccioni, A. - M. a kol.: *Dějiny 20. století. Encyklopedie politického, ekonomického a kulturního dění*. 1. vyd. Praha: Mladá Fronta 1994, 423 s, ISBN 80-204-0403-1

Gabal, I. a kol.: *Etnické menšiny ve střední Evropě. Konflikt nebo integrace*. 1. vyd. Praha: G plus G 1999, 341 s., ISBN 80-86103-23-4

Geldard, R., G.: *Esoterické Řecko. Průvodce po posvátných místech*. Praha: Eminent 2004, 351 s., ISBN 80-7281-175-4

Gawrecki, D. a kol.: *Dějiny Českého Slezska 1740 – 2000 I.- II.* 1. Vyd. Opava 2003, 654 s., ISBN 80-7248-226-2

Hendl, J.: *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. 1.vyd. Praha: Portál 2005, ISBN 80-7367-040-2

Hradečný, P. a kol.: *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny 1998, 765 s., ISBN 80-7106-192-1

Malina, J. a kol.: *Slovník pro studenty antropologie I. A-M*. dostupné na <http://www.sci.muni.cz/anthrop/moduly/SPSAII.pdf>, citováno 20. 3. 2009

Malina, J. a kol.: *Slovník pro studenty antropologie II. N-Ž*. dostupné na <http://www.sci.muni.cz/anthrop/moduly/SPSAII.pdf>, citováno 20. 3. 2009

Moravskoslezský deník s přílohou bruntálský region (týdeník), roč. 17, č. 27, 1. 7. 2007, kultura, s. 4

Oliva, P.: *Řecko mezi Makedonií a Římem*. 1. vyd. Praha: Academia 1995 326 s, ISBN 80-200-0435-1

Papadopulos, L., Kopecká, L., Zerva, G.: *Novořecko-český a česko-novořecký praktický slovník*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2006, ISBN 80-7335-065-3

Pečenka, M., Luňák, P. a kol.: *Encyklopedie moderní historie*. 1. vyd. Praha LIBRI 1995, 589 s., ISBN 80-85983-01-X

Pehle, T.: *Lexikon aperitivů & digestivů. Chuť, použití, recepty*. 1. Vyd. Dobřejuvice: Rebo, 2006, s. 299, ISBN 80-7234-570-2

Petráčková, V., Kraus, J. a kol.: *Akademický slovník cizích slov*. Academie Praha, 1998

Podborský, V.: *Dějiny pravěku a rané doby dějinné*. 3. vyd. Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno, 2008, 326 s., ISBN 978-80-210-4153-0

Rieber., A., J.: *Forced migration in Central Europe 1939 – 1950*. London: Frank Cass, 2000, s. 197, ISBN 0 7146 5132 X

Sborník Lycea Řekyň v České republice. Brno: Lyceum Řekyň v České republice, 32 s., 2002

Šišková, T.: *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, 200 s., ISBN 80-7178-648-9

Šišková, T.: *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 2.vyd. Praha: Portál 2008, 280 s., ISBN 978-80-7367-182-2

Uherek, Z., Černík, J.: *Výzkumné zprávy a studie o integraci cizinců na území České republiky*. Zpracováno na základě zadání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR Praha, duben 2004, dostupné na <http://www.cizinci.cz/files/clanky/100/vyzkum.pdf>, citováno 22. 2. 2009

Weithmann, W., M.: *Balkán - 2000 let mezi východem a západem*. 440 s., Praha: Vyšehrad 1996, ISBN 80-7021-199-7

Žáček, R.: *Dějiny Slezska v datech*. Praha: LIBRI 2004, 546 s. ISBN 80-7277-172-8

Žaloudek K.: *Encyklopedie politiky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství LIBRI 1996, s. 511, ISBN 80-85983-11-7

Aristea jazyková škola: <http://www.aristea.cz/index.htm>

Asociace řeckých obcí České republiky: www.arovcr.cz

Institut pro evropskou politiku: <http://www.europeum.org>

Lyceum Řekyň v České republice: <http://www.lyceumrekyn.cz>

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky: www.mpsv.cz

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: <http://www.mzv.cz>

Národní kampaň Evropského roku mezikulturního dialogu v ČR:

<http://www.mezikulturnidialog.cz/recka-kulturni-identita.html>

Online encyklopedie: <http://cs.wikipedia.org>

Řecká obce Krnov – město: <http://rokm.hyperlink.cz>

Řecká obce Šumperk: <http://www.recka-obec-spk.wz.cz>

Úřad vlády České republiky: <http://www.vlada.cz>

Ústav antropologie Masarykovy univerzity v Brně: <http://anthrop.sci.muni.cz>

Velvyslanectví České republiky v Řecku:

<http://old.mzv.cz/www/default.asp?id=35466&ido=10489&idj=1&amb=12&ParentID>

O

Fotografie použité v příloze s laskavým svolením Tanečního souboru Antigoni Krnov

Seznam příloh

Příloha č. 1: Mapa Řecké republiky, administrativní dělení

Příloha č. 2: Foto (výběr) řeckých krajů

Příloha č. 3: Foto (výběr) Silesia Krnov 21. března 2009

Příloha č. 4: Výběr receptů řecké kuchyně

Příloha č. 5: Řecko – český (mini) slovník

Příloha č. 5: Seznam svátků předkládaný respondentům

Příloha č. 6: Ukázka rozhovoru

Příloha č. 1: Mapa Řecké republiky, administrativní dělení

Příloha č. 2: Foto výběr řeckých krojů

Ženské kroje

Taneční soubor Antigoni Krnov

Mužský kroj

Příloha č. 4: Výběr receptů řecké kuchyně

Jogurt (jaurti)

Půlku živého jogurtu smícháme v půl sklenice mléka. Zbytek (z litrového) mléka svaříme a necháme vychladnout tak, abychom v něm udrželi ponořený malíček. Poté přimícháme zředěný jogurt. Směs vylijeme do formiček a přikryjeme je alobalem, ty necháme na 2 – 3 minuty v předehřáté troubě na 250°C. Ve vypnuté troubě formičky necháme do doby, než jogurt zhoustne.⁸²

Okurkový salát (tzatziki)

- ½ kg jogurtu
- 4 stroužky česneku
- 1 okurku nastrouhanou na jemno
- 1 polévkovou lžící olivového oleje
- špetku soli

Utřeme česnek se solí a přidáme olej. Nastrouháme na drobno okurku a necháme ji přes plátno okapat. Jogurt necháme okapat. Poté dáme jogurt do misky a za stálého míchání pomalu přidáváme olej s česnekem. Poté přidáme okurku.

Pilaf za Smyrny (Pilafi Smyrneiko) (pro 4 osoby)

- 2 sklenky rýže
- 5 sklenek vývaru
- 3 cibule
- 2 polévkové lžíce másla
- sůl

Do hrnce dáme suchou rýži, osolíme a přilijeme horkou vodu tak, aby byla rýže zcela pod vodou. Necháme hodinu ustát. Povaříme cibuli v trošce vody, když změkne, propasírujeme ji a šťávu i s cibulí podlijeme vývarem. Přidáme lžící másla a uvedeme k varu. Rýži dobře propláchneme a přidáme do vývaru s cibulí. Až se rýže uvaří, přidáme zbytek másla.⁸³

Zapečené lilky s masem a brambory (musaka)

⁸² srov. Elefteriadu, M., s. 51

⁸³ srov. Elefteriadu, M., s. 63

5 středně velkých lilků
4 brambory
½ kg masa
2 lžíce másla
sklenku červeného vína
4 zralá rajčata
skořici, pepř a sůl
olej na smažení

bešamelová omáčka:
¾ l mléka
3 vejce
5 lžic mouky
3 lžíce přepuštěného másla
sklenku strouhaného čedaru
špetku muškátového oříšku

Lilky omyjeme a nakrájíme na asi 1 cm široké plátky. Osolíme je z obou stran a necháme je 20 v míse „vypotit“. Nastrouháme na hrubo cibuli a dáme ji spařit do hrnce s vodou. V okamžiku, kdy se voda vypaří, přidáme máslo a lehce cibulku osmahneme. Přidáme maso, sůl a pepř a opět mírně osmahneme. Ochutíme skořicí, zalijeme vínem a necháme přejít varem. Poté přidáme propasírovaná rajčata. Podlijeme vodou a necháme dusit, dokud se voda nevypaří. Celou směs necháme vychladnout a z bílků vymícháme pěnu.

Lilky opláchneme a vysušíme v utěrce. Pokládáme je na pekáč a stejným způsobem pokračujeme s brambory nakrájenými na plátky. Poté přidáme vrstvu masa a vše střídáme tak, aby horní vrstvou byl opět lilek.

Bešamel připravíme tak, že do rozpuštěného másla přidáme mouku. Když zežlátne, přilijeme horké mléko, žloutky. Nebudeme ale vařit. Nastrouháme muškátový oříšek a nakonec sýr. Vše zamícháme a vlijeme na pekáč. V předehřáté troubě poté pečeme při střední teplotě asi 30 – 40 minut.⁸⁴

⁸⁴ Elefteriadu, M., s. 119

Příloha č. 5: Česko - řecký (mini) slovník⁸⁵

český výraz	řecký výraz	fonetický přepis
Dobrý den	ΚΑΛΗΜΕΡΑ	kaliméra
Nashledanou	ΣΤΟ ΕΠΑΝ ΕΙΔΗΝ	sto epan ydhín
Děkuji ti/vám	Σ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ	sefcharistó / sas
Prosím	ΠΑΡΑΚΑΛΩ	parakaló
Ano	ΜΑΛΙΣΤΑ / ΝΑΙ	malista / né
Ne	ΟΧΙ / ΔΕΝ / ΜΗ	óchi / dhén / mí
Jak se daří?	ΠΩΣ ΕΙΣΤΕ?	pós íste?
Jak se jmenuješ?	ΠΩΣ ΟΝΟΜΑΖΕΣΤΕ?	pós onomázeste?
Promiňte	ΜΕ ΣΥΓΧΩΡΕΙΤΕ	me sinchoríte
Kolik to stojí?	ΠΟΣΟ ΣΤΟΙΧΙΖΕΙ ΑΥΤΟ?	póso stichízi aftó?
Kolik je hodin?	ΤΙ ΩΡΑ ΕΙΝΑΙ?	tý óra íne?
Blahopřeji	ΕΥΧΟΜΑΙ / ΕΥΓΧΑΙΡΩ	éfchome / sinchéro
Příjemné svátky	ΚΑΛΕΣ ΠΟΡΤΕΣ	kalés portés
Vítám vás	ΣΑΣ ΚΑΛΩΣΟΡΙΖΩ	sas kalosorízo
Mluvím česky	ΜΙΛΩ ΤΣΕΧΙΚΑ	miló céchika
Rozumím trochu	ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΩ ΛΙΓΟ	katalavéno lígho
Jak se řekne řecky...?	ΠΩΣ ΛΕΓΕΤΑΙ ΕΛΛΑΗΝΙΚΑ...?	pós léjete elinyká...?

ŘECKÁ ABECEDA					
velké	malé	název	velké	malé	název
πίσμενο			πίσμενο		
A	α	alfa	N	ν	ni
B	β	vita	Ξ	ξ	ksi
Γ	γ	ghama	Ο	ο	omikron
Δ	δ	dhelta	Π	π	pi
E	ε	epsilon	Ρ	ρ	ro
Z	ζ	zita	Σ	σ, ς	sighma
H	η	ita	Τ	τ	taf
Θ	θ	thita	Υ	υ	ypsilon
I	ι	jota	Φ	φ	fi
K	κ	kapa	Χ	χ	chji
Λ	λ	lambha	Ψ	ψ	psi
M	μ	mi	Ω	ω	omega

⁸⁵ Papadopulos, L., Kopecká, L., Zerva, G.: *Novořecko-český a česko-novořecký praktický slovník*. Voznice: Leda, 2006

Příloha č. 6: Seznam svátků předkládaný respondentům

1. leden Nový rok a den sv. Vasila - lidé si dávají větvičku bazalky jako symbol pohostinnosti, lidé si dávají vánoční dárky.

6. leden Theofania - svátek zjevení Páně - biskup žehná vodám tím, že hodí do moře kříž a chlapani se pro něj potápějí a ten, kdy ho vyloví, získá požehnání i kříž.

Apokries řecký karneval - třítydenní oslavy a průvody v maskách.

Masopustní pondělí, 1. den půstu, podává se prostá strava.

Velikonoce Velká sobota - slavnostní procesí; o půlnoci se rozsvítí všechna světla, vypuknou ohňostroje a zvoní kostelní zvony. Lidé si zapalují svíčky od kněze a odnášejí si je domů pro štěstí.

1. květen Sbírají se květiny a dělají se z nich věnce, uprostřed je česnek, aby chránil před uřknutím. Věší se na vstupní dveře

21. květen Konstantin a Helena

15. srpen Nanebevzetí Panny Marie - náboženská procesí a tance

Vánoce peče se zvláštní chléb tzv. Kristův chléb, den před Vánoce (v ČR 24. 12.) děti vycházejí za úsvitu na koledy

Příloha č. 7: Ukázka rozhovoru

Respondent A - žena, 62 let

Mohla byste mi říct něco o sobě?

(úsměv) „No .. tak já jsem v důchodu no .. ale já nevydržím sedět jako jo, takže já vedu soubor jo a cvičení dělám .. a někdy taky ještě uklízím v rodinách no ..“

A kde jste se narodila? Tady?

„Nee .. já jsem se narodila po cestě, já jsem se narodila v Jugoslávii, tam se nás narodilo hodně, aji Marta Elefteriadu je tam narozena, ale měla jsem 3 měsíce, když jsem sem přišli, takže jsem vlastně tady vyrostla, jako jo .. takže to všechno znám jako z vypravení rodičů, co bylo jako u nich na vesnici, ale každé ty vesnice to slaví jinak .. oni tam chodí na to do kostela .. tady se to ne to ..“

Když mluvíte o tom kostele, já jsem četla, že se tady má pravoslavný kostel stavět...

„... no .. má se stavět, ale je s tím problém, protože moc to na úřadě .. je pár lidí, kteří to moc ne to, kteří to moc nechcou, protože to není jenom pro řeky, že, protože pravoslavných je tady více lidí jako jo, ale že to byl jako náš nápad, tak to asi někomu vadí, nevím, jako proč se to tak protahuje ..“ (*dívá se do seznamu svátků*) „... my barvíme vajíčka na červeno, jako v Řecku jako jo.. tam se barví vajíčka jenom na červeno, to je jako zrození nové krve a tak jako jo, takže to tak je .. svíčky a rachejtle .. kdyby tady se ten kostel jako postavil ...tak by se to dalo, jo.. protože ten pop z toho Olomouce jako .. on by to .. tam to jako dělají, ale já pořadně nevím, co tam všecko mají, jak to tam vedou, protože člověk se tam tak často nedostane, tak já jako nevím, jak to tam mají .. protože to nejsou Řekové pravoslavní, tam jsou i Rusi jako a někteří Poláci jo, takže to nevím, jak to tam to .. jak to tam je, ale tady by jsme o to určitě stáli .. já ale myslím , že nejsem jak v Řecku, že bych se na každém rohu to .. jako švagrová, když jsme jeli kolem kostela hned se modlila, tak až to nešlo tady .. to nešlo, tady ty kostely naše nebyly, rodiče se spíš doma jako modlili, tady se do kostela nechodilo ale až jak jsem se tomu začala víc věnovat, jak jsme začali mít ty učitele z Řecku na tance, tak jsem viděla: v té oblasti je to .. já jsem to neznala tak ..od koho? moji rodiče to všecko neznali ..“

Slavili jste někdy třeba některé svátky jako „po Řecku“?

„Já si to jako děcko moc nevzpomínám, abych pravdu řekla, my jsme taky museli vlastně .. se přizpůsobit, protože .. naši vůbec byli rádi, že byli tady, my jsme vlastně byli hodně s láskou v Česku a možná máme Česko rádi víc než sami Čechové .. vážíme si toho tak trošku nějak jinak ..“

Takže vám rodiče vyprávěli o Řecku?

„Ano, ano, jo no, to jsou .. strašně těžké věci .. aji jak to bylo teďka natočené ..“

Myslíte „Podzimní návrat“?

„No, no ten Podzimní návrat, to jak to bylo .. to jsme měli loni, jak jsme měli těch šedesát let, co jsme sem přišli, tak vlastně i ten režisér si to uváděl ten film tady, jako v Krnově, ten .. na to jméno si ale nevzpomenu .. takže .. to bylo .. to bylo hodně těžké .. jak tam bylo v tom filmu, jak mu třeba ona umývala nohy tomu manželovi a on si u toho zpíval, tak u nás to bylo též tak, akorát u nás si zpívali oba jako jo .. tam byly momenty, kdy jsem vůbec nemohla, to jsem chvílami musela aj odejít .. no ..“ (*odvrací pohled, ale v očích se lesknou slzy, hned se ale otočí zpět a usměje se*) „... dobrý, jdem dál“ (*usměje se*)

Můžete mi říct, co se dnes tak nejvíc slaví v Řecku?

„No tak třeba největší svátek je v Řecku Konstantinos a Helena .. moji rodiče byli třeba Kostas a Helena .. to se slaví vždycky v květnu, 21. května a to je strašně velký svátek, to u nás se slavilo nejvíc, oni byli moji rodiče zrovna Kostas a Helena .. tam se hodně slaví svátky..“

Myslíte jako jmeniny?

„Jo, no jmeniny než narozeniny, to jsou jako svatá Marie, jako jo, Anna .. to se rodina sejde, teď třeba jak naši umřeli, tak chodíme na hřbitov hlavně na Kosta a Helenu .. to jak se oslavilo, tak byl klid celý rok“

A je třeba na daný svátek určeno nějaké speciální oblečení?

„Noo .. oni kroje mají určitě, ale my si to tady jako .. si nemůžem dovolit, aby jsme měli k těm určitým .. určitým svátkům .. jako jsou aji kroje svatební, ale co jsou jako na těch karnevalech, když jsou, tak jsou v krojích, ale třeba mají .. kluci mají takové velké, vysoké takové (*rukama gestikuluje nad hlavou*) .. na hlavách .. takové čepce jo a mají normálně kroj jo vyloženě chlapecký, sukňa a košila a přes to mají takové .. my jsme to stříhali z krepu .. takový ty sukýnky a dávali jsme to na kroje, nedávali jsme jim zástěrku .. holkám, ale dávali jsme jim na kroje to a na hlavě měli masku, třeba kočičky nebo pejska .. no a oni v tady tom prostě tančili a dělali jsme takové ty velikonoční tance .. ale tam se úplně jako nerozděluje, že by byly velikonoční tance jako vyloženě .. každá oblast to má trochu jinak ..“

Co se z těchto slavností drží dodnes tady v ČR?

„No nejvíc, co se tady jako tak drží je ta vasilopita jako, to je na začátku roku, co to dělámeno, dáváme si větvičku bazalky .. jinak masopustní pondělí, ty apokries, to je ten karneval to jako děláme, ale neděláme jako průvody v těch maskách, jako když jsme to měli tady nahoře v DDM, tak jsme to zas až tak neměli, to jsme tak udělali, aby děvka věděly .. oni jak tak chodili do kolečka a na buben se bubnovalo a teď s těma řehtačkama jo, ale tak jak v Řecku vyloženě se to nedá, protože tam na tych vesnicích sou všichni jako jo .. no na Velikonoce se zapalují svíčky od kněze a to jsme měli, tak v tom Brně, jak jsme byli loni, ze jsme byli v tom pravoslavným kostele, to jsme si zapalovali svíčky od kněze a chodili jsme 3x, to jsme šli takový průvod a ten kostel jsme 3x obešli, no v tom Brně se to dalo, tam byl rusky farář jako .. no a ty státní svátky, to jo .. to děláme vždycky .. no ale hodně těžko .. hodně těžko se to drží, protože původní, už ti staří hodně už jich .. hodně umřelo jo .. a teď tak jako díky nám ještě, této generaci, co jsem já, jako ta druhá, tak my to ještě držíme aji kroje aji tance jako no .. většinou toto, protože tady je .. ještě výuka řeckého jazyka na jazykovce ve škole, tak si o tom třeba více povídají a když děláme jako nějaké takové akce, tak to děláme spolu s děčkama z řečtiny, takže to jako takhle všichni .. ono taky hodně lidí třeba jezdí do Řecku na ty svátky .. na Nový rok jsme vždycky doma a pečem ten koláč s tím penízkiem ..“

V Řecku jsou ale Velikonoce v jinou dobu .. ?

„... no jsou v jiný čas no, no, no ...“

A jak to teda děláte - „po řecku“ nebo „po česku“?

(*citoslovce nesouhlasu*) „no já tady nějak Velikonoce neslavím jako tak, a když jsme to měli .. když jsme to měli třeba jako soubor, někde, když jsme měli třeba soustředění a bylo to v období .. v období těch Velikonoc tak jsme .. nečekali jsem na ten den, jak je to v Řecku to ne, jinak jsme to dělali i s opékáním jako berana a všechno, barvení vajíček na červeno, velikonoční tance jako .. tai tai je přímo tanec velikonoční .. nevím no .. možná vám to neumím tak říct .. no a oni asi taky nějak zvlášť Vánoce neřeší, ale spíš Nový rok ..“

(*dívá se do seznamu*) „no a hlavní Velikonoční symboly jsou samozřejmě vajíčka, svíčky a rachejtle, ty svíčky tu třeba tak nejsou, ale ty vajíčka, ale nejsou jako primo svíčky velikonoční jako jo .. tam holky nosí ještě takovou lambádu .. já jsem to měla, ale někdo z tanečnicků to ale chtěl, tak sem mu ju dala, jinak bych vám to ukázala, jak to vypadá .. no hlavní velikonoční symboly, my tady nemůžem tak mít, protože my tady poblíž nemáme ten pravoslavný jako kostel, jako takový .. a .. svátky jsou tam víc jak Vánoce se slaví, to je hlavní svátek, to mají všichni dovolenou .. takže Velikonoce a ten Nový rok, to se dá tady ale jinak .. když teda si uděláme s děckama ten karneval .. ale jinak se tady tak nějak neslaví .. to tady se ani nedá .. my akorát si děláme v létě ty řecké dny, že si třebas zveme jako soubory z Řecku .. aspoň jeden soubor .. a máme tam taky jako aji nějakou jinou tu menšinu, letos budeme mít Židy a jeden ten soubor z Řecku .. a to přijede nejvíc lidí, to vždycky se těším koho uvidím ..“

Myslíte jako, že se sem sjedou Řekové z celé republiky?

„Aj z Německa přijedou Řekové i z Řecku Řekové!“

Dělá každá obec?

„No kdo chce, my jsme to vlastně začali ..“

A ten karneval teda děláte?

„No my jsme to dělali každý rok,, tak pro děcka jo, předloni byl, ale loni jsme dělali na ledě, to jsme děckám udělali jako takový karneval, to byli v maskách, tak jsme to chtěli trošku změnit, takže na ledě .. možná, že to bude aj příští rok ..“

Kdo pořádá všechny ty „řecké akce“ tady?

„To organizuje řecká obec Krnov - město a společně s řečtinou, tam se učí děcka, máme soubor, tam se učíme tanec a oni tam mají i básničky a písničky a tak .. ale my jsme vyloženě na ten folklor ..“

A kdo tam chodí na ty slavnosti? Jenom Řekové?

„Jo, chodí i jiní .. hodně, protože my jsme tu hodně .. jak to mám říct .. už je tu málo čistých .. jo .. to už je tu hodně pomíchané .. už je tu vlastně třetí generace ..“

A jak vypadá taková řecká svatba?

„No ..“ (smích) „... tak normálně, podobně jak ta česká jako jo ..“

No a jak se to řeší s tím kostelem?

„No .. dřív tu byl pop jako jo, na Dívčím Hradě .. ale ten už asi snad ani nežije .. ale lidi tady dělají tak, že se třeba domluví v Opavě jo nebo jedou do Šumperka nebo Brna a nechají se oddat tam jo .. ale v té Opavě tam je jako ruský pop jo, ale jde to, někteří to tak dělají .. a nebo někteří to aj dělají tak, že se berou v Řecku ..“

A i křtiny se tak dělají?

„No, no, no .. jak jedou do Řecku, tak si nechaj děcka pokřtít tam a aj dospělí jako jo .. já už čekám až tu ten kostel bude, že se hned nechám pokřtít ..“

Máte nějakou rodinu nebo známé v Řecku?

„No, já už jako rodinu jako tak přímo (*nesouhlasně kroučí hlavou*).. oni ta rodina už všichni pozumírali jako .. ti mladí z té vesnice a ti, brácha tam byl na té vesnici a říkal, že už tak jako ne to .. spíš jezdím k těm známým, co odjeli z tadyma ..“

Takže tam jezdíte třeba o prázdninách?

„Ne, ne, já si nemůžu zas dovolit 2x do roka .. jen tak, jak se souborem se tam dostaneme ..“

Jak se tam na Vás dívají - jako na Češku nebo...?

„Vůbec ne .. Já budu pořád Řekyně!“

Mluvíte s dětmi řecky?

(úsměv) „já už dlouho ne, ale dřív jo .. a oni umijou teďka víc než dřív doma, protože je to donutilo venku, syn dělal číšníka v Řecku aj v Praze, tak tam musí umět více jazyků, tak možná umí líp jak já, protože já umím takovou tu naši .. tu hovorovou řečtinu a spisovnou řečtinu .. já bych řekla my by jsme aji .. my, co já pořád říkám, co umíme a neumíme, by jsme potřebovali, protože je hodně nových slov a v Řecku se teď mluví úplně jinak .. to je strašně těžké ..“

Děcka teda chodí do té novořečtiny?

„Jo .. ale to aj záleží na rodičích, jestli chtějí, ale většina jo, ale jak přijedou do Řecku oni se stydí mluvit .. já taky, jak přijedu do Řecku, tak sem to .. ale já třeba .. já hned do toho vjedu .. já hned vím o čem se mluví .. jo já fakt, já rozumím všecko, ale když už bych .. jak bych .. kdybych měla jít někde na úřad nebo někde něco jiného vyřizovat, tak bych měla problém, opravdu, protože to je úplně o něčem jiném .. a je to i tím, jak hodně Řeků, jak se otevřely hranice, hodně Řeků odjelo, hodně se vystěhovali a už jsme tak nemluvili mezi sebou .. dřív jak jsem šla z práce nebo tak já jsem furt mluvila Řecky, tam jsem se potkala s tou a teď nepotkáte nikoho .. a to taky chybí .. už do toho přimícháváme aj český jako ..“

Takže taková ... (naznačím rukama „směs“)

„... no, no .. holky, jak vařily třeba na oslavě na jedné, tak se řeklo: „Holky dneska mluvíme jenom řecky“ no a pak, jak jedna škrábala brambory se ptala: „kam dát šlupky?“ (v jinak řecké větě použila český výraz šlupky) „a to je pořád .. tak já taky vkládám .. a to je tím, že člověk nemluví, já jsem doma třeba sama, já nemám s kým mluvit .. tak jsem si říkala, že si ten satelit pořídím jen kvůli Řecku, člověk když slyší nebo tak .. já třeba mám knížky, já si přečtu, ale já si musím to přečíst třeba dvakrát, abych potom jako pochopila .. není to pro mě lehké .. a zlobí mě, když na mě někdo vyhrkne, jako jak se řekne židle, tak já hned nevím .. oni hned, co jsem teda za Řekyni .. ale to člověk tak neví hned a navíc já jsem vyrostla tady a já jsem vůbec ráda za to, co vůbec umím, já jsem hrdá za to, co umím, z toho ničeho .. já umím číst, ale všecko nevím ..“

A ten člověk, co to tady učí je Řek?

„No, jo to je Řekyně, paní K. .. oni byli její rodiče oba Řekové, ale už si vzala Čecha, ale oni i žili v Řecku asi 4 roky, takže ona to má z tam toho Řecká úplně .. moji rodiče umřeli brzy, oni mě měli pozdě, takže já tady tak vlastně se všema, jak my tu máme řeckou obec, takže tam se všechno učíme, protože my jsme .. moji rodiče nevěděli třeba co se tančí na Krétě, oni se .. tam ti lidé se nedostali na ty místa tam, ale my tím, že máme ten soubor už 13 let a zveme si vždycky ty řecké učitele tanců, tak my umíme třeba tance ze všech oblastí, takže my máme to plus, že víme, co se tančí na Krétě, jo .. při jakých příležitostech a když jsme dělali zkoušky z těch .. jako učitelské .. tak jsme to neměli lehké .. dneska ti v Řecku už to taky ví, protože mají televizi, všechno, dívají se jo, ale předtím když sem rodiče přišli, tak oni se vlastně učili tam jenom to *pongio*, ale my toho teď už máme hodně třeba z Makedonie tance a ostrovní tance, jo .. ale zase to máme těžké s těma krojema, oni třeba z Řecká přijedou a mají kroj ze své oblasti, ale my máme ze 4 oblastí třeba, tak je to finančně náročné a je to taky náročné, jako pracné, máme ale strašně šikovnou paní a ani z Řecká nechtěli věřit, že to je vyrobené v Česku ..“

Cítíte od té mladší generace, že má zájem o řectví?

„Jo, mají .. jo mladí začínaj chodit na schůze, no mají zájem .. cítí to řectví tak nějak .. oni hodně vidí, že se teď jezdí do Řecká a hudba se jim líbí a cítí to tak .. tak srdcem .. a jak tancujou, už aj ti malí, vždycky říkají: „teto, když tancujem to je .. to znamená, že jsme spolu.“ .. my Řekové hrozně držíme .. rodinu a tak všichni spolu.“

Jak jim to řectví předáváte?

„Je to prostě .. Já nevím, jak bych to řekla, že to předáváme .. je to hodně i doma jak to mají, hodně si vykládáme nebo hodně slyší, teď toho bylo hodně .. takže .. já mám pocit, ne že by jsme teď byli větší Řekové než dřív, ale já třeba když jsem byla mladá .. jako malá holka, tak já jsem to tak necítila, protože toho bylo hodně .. mě byly vzácnější ty české holky .. to bylo pořád doma, ten dědek přisel, babka a ten zas a pořád se mluvilo řecky, pro mě to zase bylo vzácné jo, naši na mě mluvili řecky a já jsem odpovídala česky, tak jsem hned měla lepanec (*smích*), tak je to aj z domu, ale já můžu říct, že patriotka jsem začala být, až jak jsem začala vést soubor, já jsem třeba všechno věděla jo, byla jsem pyšná, že jsem jako tak jo, mě se zdálo, že jsme takoví více

srdečnější jako lidé, já jsem to viděla třeba v práci, jak byli lidi takoví jako závistiví a já jsem byla doma zvyklá jinak .. já vždycky říkám: „myslete na to, věnujte se tomu, protože jak to je, že dneska tu člověk je a zítra tu nemusí být“ že? a já říkám: „jak budete mít jednou svoje děti, tak je zas nějak do toho .. nějak zatáhnout, věnujte se tomu .. nedovolte nikdy, aby to úplně .. úplně zaniklo, protože nás už fakt tady není moc“ ..“

A kolik Vás tu je?

„Asi tak 300 a to už jsou takové aj ty poloviční a tak jo .. ale přesto se snažíme ..“

Mluvili rodiče někdy o tom, že se chtěli nebo že by se chtěli vrátit?

„No můj tatínek se chtěl vrátit, to jako hodně, maminka ani ne, maminka říkala, že je jí tady dobře .. ale kdyby na tom jako taťka trval, tak by se vrátila aji s ním .. ale u nás to bylo tak, ne že by jsme se taty báli, ale prostě tam ten respekt byl, když přišel, to jak kdyby přišel Pán Bůh, já jsem tak byla vychovaná, tak jsem to měla .. tak aj k manželovi jsem se chovala .. ne, že bych mu prdelkovala .. ale tam je zase jiné, že on toho zas zneužil, to je zase jiné .. ale u taty prostě ten respekt byl ..“